A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM

(TEOLÓGIAI AKADÉMIA, FŐ-
GIMNÁZIUM, ELEMI ISKOLA)

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1918—19. ISKOLAI ÉVRŐL.

SZERKESZTETTÉK:

A TEOLÓGIAI RÉSZT
GÁLFI LŐRINC,
DÉKÁN.

A TÖBBIT:
DR. GÁL KELEMEN,
IGAZGATÓ.

XL. ÉVFOLYAM.

CLUJ (KOLOZSVÁR)
Nyomatott Kupferstein Testvérek könyvnyomdájában
1919

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM

(TEOLÓGIAI AKADÉMIA, FŐ-
GIMNÁZIUM, ELEMI ISKOLA)

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1918—19. ISKOLAI ÉVRŐL.

SZERKESZTETTÉK:

A TEOLÓGIAI RÉSZT
GÁLFI LŐRINC,
DÉKÁN.

A TÖBBIT:
DR. GÁL KELEMEN,
IGAZGATÓ.

XL. ÉVFOLYAM.

CLUJ (KOLOZSVÁR)
Nyomatott Kupferstein Testvérek könyvnyomdájában
1919

I. RÉSZ.

Teologiai akadémia.

1. Adatok az 1918—19. tanév történetéhez.

Lefolyt tanévünk a nagy háború utolsó éve volt. Ezek a történelmi események adtak jelleget akadémiánk lefolyt tanesztendejének is. Az intézetet szeptember 15-én nyitottuk meg öt beiratkozott hallgatóval. Ez alkalommal imát mondott Győrfi István tanár, értekezést olvasott fel dr. Boros György az unitárizmus fejlődéséről, beszélt a hallgatókhoz Ferencz József püspök és Gálfi Lőrinc dékán. Október 4-től december 2-ig az intézet spanyolnátha miatt zárva volt. December első napjaiban a hadsereg feloszlása után beiratkozott öt elsőéves hallgató, kikkel együtt a létszám tizre emelkedett Ugyanebben az időben dr. Boros György és Győrfi István tanárok elútaztak, hogy résztvegyenek a magyar protestáns propaganda bizottság munkájában. Lehető helyettesítésükről gondoskodás történt, hogy nem várt, hosszúra terjedő távollétük miatt a hallgatók érdeke minél kevesebbet szenvedjen.

A megélhetési viszonyok óriási megnehezülésével az önfenntartás gondjai hallgatókra és tanárokra egyaránt küzdelmes és gondterhes életet róttak, amelyben a tanulás és tanítás is sokat szenvedett. A hallgatók magántanítással voltak kénytelenek fentartásukat lehetővé tenni, és a főiskolai hallgatók felsegítésére indított gyűjtésből is az egyetem útján némi támogatásban részesültek. Tanárainkat a fentartó hatóság igyekezett tehetsége szerint támogatni, de ők is kénytelenek voltak kenyerük egy részét magántanítással szerezni meg.

hajlandó a teológiai tanárokat is olymérvű állami fizetéskiegészítésben részesíteni, hogy javadalmuk a jogakadémiai tanárokéval minden tekintetben egyenlő legyen, ha a teológiák fenntartó testületei azt az államtól kérik. Fentartó hatóságunk ezt kérte is,

A hallgatók létszáma mind a két félévben tiz volt és pedig a következők: Fekete Lajos, Kovács Bela, Kozma Béla és Vincze Lajos negyedévesek, Lőrinczi Dénes másodéves, Gál Gyula, Gálfalvi István, Máté Sándor, Nagy Béla és Pataki András elsőévesek. Nagy Béla elsőéves az első félév végén más pályára ment és az intézetből kilépett. Pap Domokos főgimnáziumi tanár pedig az E. K. Tanács engedélyével beiratkozott rendes hallgatónak a második félévre.

A tanítás a kéthónapi járványszünet leszámítása mellett a jóváhagyott tantervnek megfelelő módon történt. A távollevő tanárokat Csifó Salamon és Gálfi Lőrinc helyettesítették. A második félévben azonban a hébernyelv, ótestamentumi bevezetés és bibliamagyarázás tanítása szünetelt. A jogi tanulmányokat dr. Ferenez József, a német nyelvet László Gyula, az éneklést és orgonázást Sándor János tanította. Különleges tanfolyam egy tárgyból sem volt.

Hallgatóink kettő kivételével a kolozsvári *tudomány-egyetem* bölcsészeti karának rendes tagjai voltak, kollokválási kötelezettségeiknek azonban nem tehettek eleget. A *szünidők* ideje a gimnáziuméival azonos volt. Vizsgálatok ez értesítő lezártáig még nem voltak.

Lelkészjelöltjeink közül rendes alkalmazást nyert Máté Lajos a szentábrahámi, Benedek Gábor a kökösi, Gombási János az aranyosrákosi, Biró István a kálnoki egyházközségben. Segédlelkészi szolgálatot végzett Tarcsafalvi Zoltán a szabédi, Gyulai Árpád a korondi és Fazakas Béla a nyárádszentmártoni egyházközségben. Alkalmazás nélkül vannak: Sófalvi Domokos, Biró Lajos és Weress Béla. Tanári szolgálatot teljesít Lőrinczy Géza a székelykereszturi főgimnáziumnál.

A hallgatók magaviselete általában jó volt. A kötelesség lelkiismeretes teljesítését azonban sok kellemetlen körülmény gátolta. A lehangoltság a munkakedvet bénította, a kedélyt és

idegzetet zavarta, a lelkesültséget és ambiciót csaknem kiölte s a forradalom és hadiállapot a szigorú pontosságot ferde világfelfogások által is lazította. Pályatételeink teljesen eredménytelenek maradtak s az önképzőköri munkálkodás szünetelt. Összeköttetésünk nemcsak angol és amerikai hitrokonainkkal, hanem Magyarország meg nem szállott területeivel is szünetelt. Külföldi ösztöndíjainkat senki sem vette igénybe. Könyveket nem vásárolhattunk és folyóirataink sem jártak.

A *légátusi intézményt* a szabad közlekedés és postai forgalom hiánya nagyon szűk térre szorította. Légátust fogadtak: a kolozsvári egyházközség mind a három ünnepen, az ádámosi és tordai egyházközség husvétkor és a dicsőszentmártoni egyházközség pünkösdkor. Karácsonkor több megkeresésnek az akadémia nem tehetett eleget a forradalmi állapot és az uralkodó járvány miatt.

Péter Sándor városfalvi lelkész és neje Bitai Mari, kik akadémiánk iránt táplált jóindulatuknak már több alkalommal adtak kifejezést a megelőző években is, megfelelő adománylevélben egyezer korona névértékű *alapítványt* tettek egy jó erkölcsű akadémiai hallgató jutalmazására. Ez alapítványt az akadémia igazgatósága megköszönte és az E. K. Tanácsnak bejelentette.

A hallgatók segítő alapjának gyarapítására ajándékoztak: dr. Ferencz József egyházi jogtanácsos 200 K-t, Somlyai Mihály kereskedő 200 K-t, Székely László nyugalmazott lelkész 102 K-t, a kolozsvári unitárius lelkészi hivatal husvéti perselygyűjtéséből 200 K-t és Püspöky Miklós kereskedő 87 K-t. E nemesszivű adományokért az akadémia igazgatósága e helyen is köszönetet mond.

Az intézet *internátusában* nyolc hallgató lakott, minthogy a többiek a városon laktak. Internátusi felügyelő volt az első félévben Fekete Lajos, a második félévben Kozma Béla negyedéves hallgató. A kollégium *konviktusában* étkezett tiz hallgató.

2. Az akadémia előljárósága és tanári kara.

Az akadémia fenntartó hatósága a magyarországi unitárius egyház, amely felügyeleti, törvényhozási és igazgatási jogát az egyházi főtanács, az egyházi képviselőtanács, a püspök és egyházi főgondnokok által gyakorolja. A közvetlen igazgatást az intézet vizsgáló bizottsága, igazgató bizottsága és dékánja végzik.

a) A vizsgáló bizottság.

Elnöke a püspök, akadályoztatása esetén az egyházi főjegyző. Tagjai: 1. az iskolai felügyelő gondnokok, Kozma Ferenc ny. kir. tanfelügyelő és dr. Árkossy Gyula kir. közjegyző; 2. az intézet tanárai; 3. középiskolai vallástanár vizsgálatnál a kollegium igazgatója; 4. az E. K. Tanács által kiküldött három vizsgálóbiztos, Végh Mihály, Vári Albert és Gyulay Árpád egyházi tanácsosok; előadó és jegyző Gálfi Lőrinc dékán.

b) Az igazgatóság.

Elnök az akadémia felügyelő gondnoka, előadó Gálfi Lőrinc dékán, jegyző Győrfi István, bizottsági tagok az intézet tanárai és a kollégium igazgatója.

c) A tanári kar.

1. Dr. *Boros György* az ótestamentumi teologia, bibliamagyarázat és hébernyelv rendes tanára, okleveles és felszentelt pap, az unitárius egyház főjegyzője, egyházi tanácsos, az egyh. képviselőtanács nevelésügyi és nyugdíjbizottságának elnöke, az északamerikai cambridgei Harward-egyetem tiszteletbeli tudora, a kolozsvári Ferenc József tudományegyetemen az angol nyelv tanítója, az unitáriusok nemzetközi tanácsa intézőbizottságának, a Brit és Külföldi Unitárius Társulatnak levelező tagja, az Unitárius Közlöny szerkesztője, a Dávid Ferenc-Egylet titkára. Tanár 1879 óta.

2. *Csifó Salamon*, az egyháztörténelem és egyházjog rendes tanára, okleveles és felszentelt pap, egyházi tanácsos, az egyház pénzügyi bizottságának és másodfokú fegyelmi bíróságának tagja. Tanár 1903 óta.

3. *Gálfi Lőrinc*, az újtestámentumi teologia- és bibliamagyarázat rendes tanára, okleveles és felszentelt pap, okleveles középiskolai tanár, egyházi tanácsos, az intézet dékánja, a Dávid Ferenc-Egylet pénztárnoka, az egyház másodfokú fegyelmi bíróságának és nevelésügyi bizottságának tagja. Tanár 1892 óta.

4. *Győrfi István*, a vallásbölcsészet és neveléstan rendes tanára, okleveles pap, egyházi tanácsos, az akadémia igazgatóságának jegyzője, az akadémia könyvtárának és méhesének felügyelője és az önképzőkör védnöke, a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztője. Tanár 1912 óta.

5. *Sándor János,* a főgimnázium ének- és zenetanítója, az éneklés és orgonázás óraadó tanára.

6. Dr. *Tompa János,* kollégiumi orvos, az akadémián az egészségtan óraadó tanára.

7. Dr. *Ferencz József,* egyházi tanácsos, ügyvéd, az egyház jogtanácsosa, az akadémián a jogi tanulmányok óraadó tanára.

8. *László Gyula,* főgimnáziumi tornatanár, az akadémián a német nyelv és a testgyakorlás óraadó tanára.

3. Előadott tárgyak.

a) A Teológiai Akadémián.

Az első és második évfolyamnak együtt.

1. *Bevezetés az ótestamentumba,* az első félévben heti két órán, tanár dr. Boros György.

2. *Egyháztörténelem,* mind a két félévben heti három órán, tanár Csifó Salamon.

3. *Az újtestamentum teologiája,* mind a két félévben heti két órán, tanár Gálfi Lőrinc.

4. *Szeminárium az ótestamentumi bevezetésből,* mind a két félévben heti egy órán, tanár dr. Boros György.

5. *Szeminarium az újtestamentumi teologiából,* mind a két félévben heti egy órán, tanár Gálfi Lőrinc.

6. *Angol nyelvtan,* egész éven át heti két órán, tanár Csifó Salamon.

Az első évfolyam hallgatóinak külön.

1. *Szónoklattan,* egész éven át heti egy órán, tanár Csifó Salamon.

A második évfolyamnak külön.

1. *Ótestamentumi bibliamagyarázat* az eredeti szöveg alapján, az első félévben heti két órán, tanár dr. Boros György.

A negyedik évfolyamnak.

1. *Hittan,* egész éven át heti három órán, tanár dr. Boros György, a második félévben helyettesitette Csifó Salamon.

2. *Unitárius egyháztörténelem,* egész éven át heti két órán, tanár Csifó Salamon.

3. *Újtestamentumi bibliamagyarázat,* az eredeti szöveg

alapján, az egész éven át heti három órán, tanár Gálfi Lőrinc.

4. *Szimbolika teológia,* az egész éven át heti két órán, tanár Gálfi Lőrinc.

5. *Vallásbölcsészet,* az egész éven át heti három órán, tanár Győrfi István, a második félévben helyettesitette Gálfi Lőrinc.

6. *Szeminárium a vallásbölcsészetből,* az egész éven át heti egy órán, tanár Győrfi István, helyettesitette a második félévben Gálfi Lőrinc.

7. *Teologiai enciklopedia,* az egész éven át heti egy órán, tanár Győrfi István, helyettesítette a második félévben Csifó Salamon.

8. *Angol nyelv,* az egész éven át heti két órán, tanár Győrfi István, helyettesitette a második félévben Gálfi Lőrinc.

9. *Jogi tanulmányok,* az egész éven át heti egy órán, tanár dr. Ferencz József.

10. *Lelkipásztori gondozástan,* mind a két félévben heti egy órán, tanár Csifó Salamon.

Mind a négy évfolyamnak együtt.

1. *Szónoklati gyakorlatok,* az egész éven át heti két órán, tanár Csifó Salamon.

2. *Németnyelv,* az egész éven át heti két órán, tanár László Gyula.

3. *Éneklés és orgonázás,* az egész éven át heti három órán, tanár Sándor János.

b) **Az egyetemen.**

Az első félévben.

1. *Logika,* heti három órán, tanár dr. Bartók György.

2. *Az újkori filozófia története* Descartestől Kantig, heti két órán, tanár dr. Bartók György.

3. *A nevelés története,* heti 3 órán, tanár dr. Schneller István

4. *A logikai érték elmélete és kialakulásának története,* heti két órán, tanár dr. Varga Béla.

A második félévben.

1. *Kant élete és filozofiája,* heti négy órán, tanár dr. Bartók György.

2. *Arisztotelesz, Leibnitz, Kant és Hegel lokikája,* heti két órán, tanár dr. Varga Béla.

3. *A nevelés története,* heti 3 órán, tanár dr. Schneller István.

4. *Részletkérdések a neveléstudományból,* heti két órán, tanár dr. Schneller István.

4. Teologiai szakkönyvtár.

A háború, forradalom és megszállás miatt fennálló elszigeteltség miatt sem újabb könyveket nem szereztünk be, sem folyóirataink nem jártak. A dr. Tóth György egyházi tanácsos adományából kaptunk 11 drb füzetet, melyért igazgatóságunk ez úton is köszönetet mond. A szakkönyvtár kezelője Győrfi István tanár.

5. Önképzés.

A hallgatók önképzése intézeti és egyetemi tanulmányaikon és szemináriumi munkásságukon kivül a saját önképzőkörükben, a vasárnapi és hétköznapi istentiszteleteken való részvételben, legátusi szereplésükben és a főgimnáziumi vasárnapi iskola vezetésében történt. Ez utóbbi müködésük felügyelője Vári Albert főgimnáziumi vallástanár volt. Az Önképzőkör Győrfi István vezetése alatt a tanév elején megalakult, további müködését azonban a járványszünet és a vezető tanár eltávozása megszakították.

6. Segélyezés és jutalmak.

A hallgatók segítőalapja a mult tanév végén 449 K 14 f volt, mely a fennebb közölt szíves adományokkal 1238 K 14 fillérre növekedett. Ez összegből 50—50 K segélyben részesültek: Fekete Lajos, Kovács Béla, Kozma Béla, Lőrinci Dénes, Gál Gyula, Máté Sándor és Pataki András hallgatók. Az alap jelenleg 908 K 14 f.

A Renner Testvérek kolozsvári bőrgyár részvénytársaság a dékán közbenjárására kedvezményes áron adott egy pár cipőhöz és egy talpaláshoz való anyagot a hallgatók részére. Ebből 200 K-ért csináltatott egy hallgató egy pár cipőt és kapott egy talpaláshoz való anyagot.

Az internátus költségeit és az egyetemi tandíjakat a fenntartó hatóság fedezte mintegy 5000 K összegben.

Konviktusi kedvezményeket élveztek: Kozma Béla negyedéves, Lőrinci Dénes másodéves 600—600 K-t, Fekete Lajos,

Kovács Béla, Gál Gyula, Máté Sándor és Pataki András á 240 K-t, összesen 2400 K.

A Tibáld József és neje alapból 70—70 K segélyt kaptak: Gál Gyula, Máté Sándor és 90 K-t Pataki András első éves hallgatók. Összesen 230 K.

Legációkból és magánfoglalkozásért a hallgatók jövedelme mintegy 2500 K volt.

A hallgatók az internátusi költségek, egyetemi tandíjak, konviktusi kedvezmények, légációk és magánfoglalkozások címein a kilencezer koronát meghaladó jövedelmet élveztek, ami teologiai pályájukat más pályáknál sokkal könnyebbé tette.

A lelkészek konviktusi segélyalapja a mult tanév végén volt 40 K 82 fillér, a jelenben 40 K 82 f-t.

A teologiai tanárok alapja a mult tanév végén volt 137 K 72 fillér, most is 137 K 72 fillér.

A Paget Olivér alapból angol pályázaton 50—50 K jutalomban részesültek Máté Sándor és Pataki András első éves hallgatók.

A Murányi Farkas Sándor és neje Bányai Ágnes-alap kamatai az E. K. Tanács intézkedése következtében az alaptőkéhez csatoltattak.

A Székely László alapítvány kamatjából 50 korona jutalom tűzetett ki a következő pályatételre: *A hitvallások szerepe a húszadik században.* Pályamű nem érkezett.

A Székely László alapítvány kamatjából 50 korona jutalom tűzetett ki azon hallgató részére, aki *pályája iránt a legnagyobb szeretetet, legnagyobb munkásságot és legjobb erkölcsi magaviseletet tanusít.* E jutalmat nyerte Kozma Béla negyedéves hallgató.

A brit és külföldi unitárius társulat és az oxfordi Manchester College együttes ösztöndíját a lefolyt tanévben senki sem élvezte.

Az Ezerévnek Emlékalapja kamatait senki nem vette igénybe.

A Hadházy József és neje Kele Ida alapítvány kamatait nem használhattuk fel, minthogy az alapítólevél követelményeinek megfelelő hallgatónk nem volt.

A Sharpe Magyar Ösztöndíjat, amely évi 110 font sterling (2640 K) és a manchesteri Unitarian Homa Missionary Collegehoz van kötve, a világháboru miatt senki sem vette igénybe.

Lőrinczy Domokos csekefalvi unitárius lelkész husz korona pályadíjat tűzött ki egy harctéren hősihalált halt, nagy családú, vallásos ember fölött elmondható *halottibeszédre*. A beszéd alapigéjéül a Jer. XIV. 9. tűzetett ki. Pályamű nem érkezett.

Péter Sándor városfalvi lelkész adományából 25 korona pályadíj tűzetett ki a következő tételre: Irandó egy úrvacsorai agenda a megfelelő imákkal, melyben az úrvacsora szereztetésének jellege legyen feltüntetve és kidomborítva. Pályamű nem érkezett.

Pályázataink eredménye általában nem kielégitő, aminek okát részint hallgatóink megapadt létszámában, részint a háborus viszonyokban keressük.

7. Pályázati hirdetések az 1919/20. tanévre.

1. A Székely László-alap kamataiból 50 K jutalom tüzetik ki a következő pályatételre irandó tanulmány megjutalmazására: *A hitvallások szerepe a husadik században.*

2. A Székely László alapítvány kamataiból a tanév ünnepélyes bezárásakor 50 K jutalom fog adatni annak az intézeti hallgatónak, aki pályája iránt a legtöbb szeretetet, legnagyobb munkásságot és lejobb erkölcsi magaviseletet tanusítja.

3. A Murányi Farkas Sándor és neje Bányai Ágnes-alap kamatai az E. K. Tanács intézkedése folytán a jövő tanévben nem fognak kiadatni s igy azokra pályázat nem hirdettetik.

4. A Hadházy József és neje Kele Ida alapból 20 K ösztöndíjat kaphat azon intézeti rendes hallgató, aki az alapítók családjából, vagy Kisküküllő vármegyében szolgáló papi családból származott. Elnyeréséért a folyamodás a beiratkozáskor adandó be az intézet dékánjához.

5. A britt és külföldi unitárius társulat és az oxfordi Manchester College együttes ösztöndíjára pályázat ez évben nem hirdettetik.

6. Az Ezerévnek Emlékalapja kamataiból ösztöndíjra pályázat nem hirdettetik.

7. A Paget Olivér angol alapra egy 200 koronás, egy 100 koronás és egy 50 koronás jutalomra pályázat hirdettetik a szokott feltételek mellett.

8. Lőrinczy Domokos csekefalvi unitárius lelkész húsz korona pályadíjat tűzött ki egy harctéren hősi halált halt, nagy

családú, vallásos ember fölött elmondható *halottibeszédre.* A beszéd alapigéjéül a Jer. XIV. 9 tűzetett ki.

9. Az özv. Papp Sándorné alapra, egy egyházi beszéd írására pályázhatnak akadémiánk hallgatói a kollégiumi igazgató által közzéteendő hirdetésnek megfelelően.

10. Péter Sándor városfalvi lelkész adományából 25 korona pályadíj tűzetik ki a következő tételre: Irandó egy úrvacsorai legenda a megfelelő imákkal, melyben az úrvacsora szereztetésének jellege legyen feltüntetve és kidomborítva. Pályadíjtevő atyánkfia óhajtja, hogy a nyertes mű az Unitárius Szószék című vállalatban adassék ki. Pályázati határidő az összes pályázatoknál 1920. május hó 1-je.

8. Értesítés az 1919/20. évre vonatkozó felvételre.

1. A teologiai akadémiára gimnáziumi érettségi vizsgálatot tett ifjak a saját írásbeli folyamodásuk alapján vétetnek föl. A folyamodás mellé csatolandó *keresztlevél, érettségi bizonyitvány, szülői nyilatkozat,* (melyhez minta a dékáni hivatalban kapható), *kimutatás arról, hogy a gimnáziumot hol végezte* s részesült-e valamely jutalomban, vagy elismerésben. Az így felszerelt folyamodás julius 1-ig adandó be a dékánhoz.

2. Akik az érettségi bizonyítványt nem a közvetlenül megelőző évben szerezték, kötelesek okmánnyal igazolni, hogy hol és mivel foglalkoztak a közbeeső idő alatt.

3. Akik az intézetnek a megelőző évben rendes hallgatói voltak, újabb fölvételért irásban folyamodnak. A folyamodáshoz csatolni kell a hitelesített leckekönyvet, az önképzőkör és konviktusi gondnok igazolványát arról, hogy a megelőző évről tartozásuk nincsen.

4. Fölvételre mindenik hallgató köteles személyesen jelentkezni a dékánnál szept. 2—4. napjain délelőtt. A dékán felvételi igazolványa nélkül *senki sem foglalhat helyet sem a dolgozó, sem a hálóteremben,* s nem étkezhetik a konviktusban.

5. Az intézet a rendes hittanhallgatókat ellátja lakással, fütéssel, világítással, rendelkezésükre bossátja a dolgozó- és olvasótermet.

6. Mindenik hallgató köteles beiratkozáskor 5 kor. könyvtárdíjat a dékánnál befizetni. Minden rendes hallgató tandíjmentes. Mindenki köteles az intézetben lakni.

7. A hallgatók a kollégium konviktusában külön asztal mellett együtt étkeznek meghatározott díjért.

8. Konviktusi kedvezményért julius 1-ig lehet folyamodni. A kedvezmény megnyerésénél előnyben részesülnek azok, akik kifogástalan magaviseleten kivül igazolják, hogy az *alapvizsgát* már letették, akik *jelesen kollokváltak és akiknek érettségi bizonyítványuk jeles, vagy jó.* A nyert kedvezményről a folyamodók előre értesíttetnek.

9. A konviktusnak mindenki köteles tagja lenni, kivéve azokat, akik családjuknál, vagy tanítványainak szüleinél ellátásban részesülnek és arra fölhatalmazást nyertek.

10. Az első és másodéves hallgatók kötelesek a Ferencz József tudományegyetemre beiratkozni, s ott a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karnál legalább tiz órát hallgatni és félévenkint kollokválni. A harmad és negyedévesek, ha az egyetemre akarnak járni, engedélyért folyamodnak az akadémia igazgatóságához. Az egyetemi díjakért az E. K. Tanácshoz folyamodni lehet. A folyamodások a dékánhoz nyujtandók be a jelentkezéskor. A tandíjat mindenik hallgató helyett fizeti az intézet, de megköveteli, hogy legalább két főtárgyból félévenként kollokváljanak.

Gálfi Lőrinc, dékán.

II. RÉSZ.

Főgimnázium.

I. FEJEZET.

Adatok az 1918—19. iskolai év történetéhez.

A nyomdai árak rendkivüli drágasága miatt jelentésünket a legfontosabb mozzanatokra fogjuk szorítani s Értesítőnkből hiányozni fog ezuttal sok régen megszokott fejezet. Így a többek között „A tanulók névsora és osztályozása“ c. fejezetet összevontan adjuk s az eredményt csupán általánosságban fogjuk közölni.

A kollégium különböző intézményei *elhelyezkedése* tekintetében a mult évhez képest csupán az a változás, hogy a II. és VI. gimn. o. az új kollégium természetrajzi és fizikai előadó termébe jártak órára, minthogy ezeket kellően el lehetett különíteni s fertőzéstől nem félhettünk.

Különben épületünk egyike azon intézeteknek, melyek városunkban legkésőbb szabadultak fel a katonai használat alól. A háború egész folyamán a cs. és kir. közös hadsereg, később a fegyverletétel és a forradalom után a magyar honvédség kórháza volt körülbelül 1919. február 10-ig; akkor mint utolsó katonai intézmény a magyar kórházparancsnokság a mi közreműködésünk nélkül a román kir. katonai parancsnokságnak adta át. Ez pedig febr. 19-én egy helyszini bejárás után felvett jegyzőkönyv mellett az intézetet átadta eredeti rendeltetésének.

Jelentésünkre az egyházi főhatóság a hosszú használat által okozott károk megállapítására és megbecslésére egy szakértőkből álló vegyes bizottságot kért fel és küldött ki, amely megbizatásában eljárt s a károkat megállapította. Ezután a fertőtlenítés és helyreállitás intézésére s a fütés költségeinek lehető redukálására egy másik bizottság küldetett ki, amely azonnal megkezdette munkáját s állandóan dolgozik azon, hogy a jövő iskolai év elején ismét beköltözhessünk.

Az iskolai évet rendes időben kezdettük meg. A javító-, felvételi és magánvizsgálatokat szept. 2—3-án tartottuk, a beiratkozás 4—6-án történt, a megnyitás 7-én d. e. 10 órakor a templomban, ahol Vári vallástanár imádsága után az igazgató mondott évmegnyitó beszédet s végül a főtiszt. püspök úr intézett buzdító szavakat az ifjúsághoz.

A tanítás 7-én d. e. 11 órakor kezdődött s zavartalanul folyt okt. 4-ig. Ekkor a városban s a különböző tanító-intézetekben mindjobban fellépő spanyolnátha miatt a hatóság az összes városi intézeteket — az egyetem kivételével — 20-ig bezáratta, majd — minthogy a betegség ekkor sem szünt, sőt növekedett — nov. 4-ig, ekkor megint nov. 17-ig s végül dec. 1-ig. A tanári kar határozata alapján a tanítást dec. 2-án megkezdettük, a bennlakó tanulók szüleit erről értesítettük s tetszésükre biztuk, beküldik-e gyermekeiket vagy nem. Mert a spanyolnátha nem szünt meg, sőt az esetek veszedelmesebbek voltak, mert sürűbben végződtek halállal. Aztán a fegyverletétel, a forradalom zavarai, a politikai helyzet feszültsége,

az utazásnak majdnem lehetetlensége, a vidékről a betegség terjeszkedéséről jövő hírek, ezek voltak azok az okok, amiért nem vállalhattuk a tanulók berendelésével ránk nehezedő felelősséget. Így bennlakó tanulóinknak csak mintegy harmadrésze jött be s azok sem egyszerre, hanem kinek, amint tetszett vagy ahogy tehette, vagy ahogyan a bizonytalanná vált posta miatt értesítésünket kapta.

A tanítás megkezdődött ugyan XII. 2-án, de nem teljes létszámmal s éppen ezért nem rendes tempóban. Számolnunk kellett az otthon maradottak érdekeivel s ezért vagy ismételtünk, vagy nagyon lassan haladtunk úgy, hogy ez a tanítás (XII. 2—23.) az előmenetel szempontjából nem volt megfelelő. Jan. 3-ára bejött az ifjúság majdnem teljes számmal s innen kezdve a tanítás zavartalan volt egészen jun. hó 4-ig, az osztályozó tanácskozásig.

A tanítási anyagot leglényegesebb részeiben elvégeztük. A tanítás az állami tanterv szerint folyt. Óraredukciók — minthogy a leszerelt tanárok is működtek — egyetlen-egy osztályban és tantárgynál sem voltak. Már év elején tudatosan kitüzött célunk az volt, hogy intézetünket igyekezzünk fokozott buzgósággal arra a tanulmányi szinvonalra emelni, amelyen a háború találta s

amelyről különösen a katonatanulókkal, de a többiekkel szemben is gyakorolt elnézés a háborús négy év alatt lesodorta. Ennek egyik eszköze volt a tanterv szerint való óraszám kiosztása. Másik volt a tanároknak az óratöbbletektől való felszabadítása. Nagy akadálya volt azonban rendes tantermeink nélkülözése s emiatt a szemléltető módszernek nem éppen teljes hiánya, de nagyon szórványos alkalmazása. *A rendkivüli tantárgyak* közül tanítottuk: 1. *Angolt* két évfolyamban kezdőknek és haladóknak, a tavalytól eltérően most már heti 2—2 órában. Tanultak összesen 20-an. 2. *Egészségtant* a VII. osztálynak mindenkire kötelezően heti 2 órában. 3. *Éneket* minden osztályban heti 1—1 órában. 4. *Az ifjúsági daloskör* jóformán csak névleg működött megfelelő helyiség hiánya miatt, 34 szoprán, 26 alt, 14 tenor és 16 basszus taggal. 5. *Zenét* (hegedü) az önként jelentkezők tanultak 19-en havi 10 korona díj fizetése mellett heti 3 órában; az Apolló-körnek 12 tagja volt. 6. *Gyorsírást* az Erdélyi Gyorsíró Egyesület tanfolyamán tanultak kezdők 14-en, haladók 4-en. A kezdők tananyaga: Gabelsberger-Markovits-rendszerű magyar vita-gyorsírás. Tankönyv: Katona-Bódogh, A levelező-gyorsírás tankönyve és dr. Dengl János, Levelező-gyorsírás: dr. Szőke Sándor, A vita-gyorsírás tankönyve. Amazt tanította Tóth Erzsébet, ezt dr. Boga Lajos heti 2—2 órán. Tandíj egész évre 16 K és beirási díj 2 K. A szokásos irásversenyeket a jelenlegi viszonyok között nem tarthatták meg; az eredményről tehát nem állanak adatok rendelkezésre. 7. *Vívást* olasz módszer szerint részint a felsőkereskedelmi iskola, részint az állami polgári fiúiskola tornatermében 6 kezdő, 16 haladó havi 5 K díj mellett, heti 1 órában.

Iskolai szünetek voltak: a karácsonyi, december 24-ikétől január 3-ig, január 23—25-én zavarok folytán az utcai közlekedés bizonytalansága miatt; március 15-én, ; a húsvéti, április 12-től 28-án reggelig; május 10-én, a román koronázási évfordulón és 27-én, a királyi pár látogatásakor

A tantárgyfelosztásban és az órarendben egyszer történt változás, amikor katonai szolgálatot teljesítő tanáraink, dr. *Borbély* István és *Gálffy* Zsigmond a fegyverletétel és leszerelés után

november hó közepén szolgálatra jelentkeztek. Még a mult iskolai év végén felmentetett a katonai szolgálat alól *Márkos* Albert. Jelentkezett továbbá *Pap* Domokos tordai állami főgimnáziumi tanár is, akit a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a mi előterjesztésünkre még augusztusi hatállyal az állami tanárok statusából a felekezetiekébe áttett s aki szintén most szerelt le. Az E. K. Tanács a főtanács utólagos jóváhagyásának reményében december 1-től rendes tanárnak nevezte ki. Igazgatóságunk azon az ülésen, melyen először megjelent, szeretettel és bizalommal üdvözölte, melynek sokatmondó megnyilatkozása az az egyhangú határozat volt, mellyel kartársunknak ez állást felajánlta. Ez alkalommal, itt, a nyilvánosság előtt, röviden csupán megismétlem ez üdvözlést s kérem, hogy unitárius ifjúságunk érdekében unitárius lelke erejével tegyen meg mindent, hogy valláserkölcsi alapon munkáljuk közös eszményeinket. Fogadjon bennünket barátságába, miként mi is bizalommal és szeretettel fogadtuk kartársunkká! Gálffy Zs. először h. tanárnak, majd tanári diplomája bemutatása után február 1-től rendes tanárnak neveztetett ki; dr. *Lang* Frigyes h., dr. *Boga* Lajos heti 9 órával óraadó tanárnak alkalmaztatott. December 1-ig óraadók voltak még *Kelemen* Lajos heti 6, *Gálfi* Lőrinc heti 4 órával.

Dr. *Á. Kiss* Ernő tanárunk 1918 julius 15-én a Pasteur-intézetben katonai szolgálat közben szerzett cukorbetegségben elhunyt. Ez értesítő elején önálló cikket szentelünk emlékezetének.

Fizetési fokozatban előléptek: *Nagy* Gyula (1918 III. 1.), *Márkos* Albert (1918 III. 1.), Kelemen Lajos eltávozásával *Vári* Albert (1918 V. 1.), dr. *Varga* Béla (1918. I. 1.), *Kovács* Kálmán és *Uzoni* Imre (1918 VII. 1.), dr. *Kiss* Ernő (1918 VII. 1.), dr. *Borbély* István (1918 XII. 1.).

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a tanároknak utalványozott ruhabeszerzési segélyt (24.900.— K), beszerzési előleget, egyszeri rendkivüli segélyt (7.800·— K) és drágasági segélyt (13 ezer 500 K); továbbá 1919 január 1-től a felemelt és a feleségekre is kiterjesztett családi pótlékot.

A főhatóság a gépésznek és a szolgáknak 1550 K háborús segélyt, 1919 január 1-től 100 százalékos háborús segély, családi pótlék és ruhasegély címen 8730 K-t utalt ki.

Módszeres és *osztályozó* tanácskozást kétszer tartottunk (IX. 16., III. 6. és II. 27., VI. 4.) Az első félév végét a szokatlanul hosszú kényszerszünet miatt február végére kellett kitolnunk.

A kormányképviselő úr *Szentimrei* István tanker. főigazgató volt, aki intézetünket — most először — január 30-án és 31-én látogatta meg. De látogatása után konferenciát nem tartott s tapasztalatait nem közölhette velünk. Aminthogy mi is —

— január vége óta rendes igazgatósági gyűlést nem tarthattunk s az igazgatás körébe eső minden kérdést a 10 percnyi szüneteken a tanári szobában beszéltünk meg.

Az igazgató a rendelkezésére állott időhöz képest hospitált, átvizsgálta a dolgozatokat, osztálykönyveket.

A tanulók *valláserkölcsi kötelességeiknek* eleget tettek. Panasz e tekintetben csupán egy volt. Május 29-én, áldozó csütörtökön tanulóink közül a következők *konfirmáltak:* Bencédi Ferenc, Csongvai Mózes, Ekári Andor, Fodor István, Gelei Endre, Kúti Kelemen, László Jenő, Máté Kálmán, Nagy Domokos, Pethő István, Sárdi Ákos, Szentpáli Kálmán, Varga Zoltán, Végh József IV. osztályú tanulók.

A jóltevők sírját a VI. oszt. tanulói június 3-án Vári Albert és Pap Domokos tanárok vezetésével meglátogatták a helybeli köztemetőben. Felkeresték a Székely Mózes, Szentábrahámi Mihály, Kovácsi Antal, dr. Barabás Ábel, dr. Nyiredy Géza, Bencédi Gergely, Mikó Lőrinc, Székely Miklós, Kriza János, Kovács János, B. Farkas Sándor, Berde Mózsa, Brassai, Jakab Elek, Boros Sándor, Nagy Lajos, Uzoni F. Gábor, Székely Sándor, K. Nagy Elek, Csanádi Pál és az intézetben elhalt tanulók sírját. Mindenütt felujították jóltevőink emlékét. A sirok közül azokat, amelyeknél szükségét látták, megtisztították. Megjegyezzük, hogy a Székely Mózes sírhantja teljesen elenyészett s helyébe szemét van összerakva, amelyen nem állott módunkban segíteni. Úgyszintén a Berde-síremléket bomladozó állapotban találtuk, ami sürgős javítást igényel.

A fegyelmi állapot általában jó volt. Mindössze 4 bennlakó tanulót kellett a rend ellen elkövetett kihágásért igazgatói dorgálásban részesíteni.

Az egészségi állapot jó volt az internátusban. De három tanulónk halt meg, szokatlanul nagy szám. *Jobbágy* Ferenc III. o. tan. november 23-án otthon, szülői házánál a spanyol nátha áldozatául esett; *Petrovics* Oktáv VI. o. tan. december 19-én a román nemzeti tanács helyisége körül lefolyt utcai tüntetés és zavarok alkalmával egy eltévedt golyótól, *Ferenci* János III o. t. április 1-én, hosszas súlyos szenvedés után szülői karjai között halt el. Az első haláláról csak utólag értesültünk; a két utóbbi temetésén résztvettünk, osztálytársaik koszorút helyeztek sírjukra, amazt dr. Kiss E., ezt Pálffi M. osztályfőnöke búcsúztatta el. Legyen könnyű a hazai hant fölöttük! Nyugodjanak csöndesen!

A tanulók orvosi vizsgálatát szeptember 11-én tartottuk meg. Tizenkét tanulót szív- és csontbántalom és hüdés miatt a testgyakorlás alól felmentettünk. Ujraoltást nem kellett végezni, trachomás tanulónk nem volt. A spanyolnáthán kívül más ragályos betegség nem fordult elő; spanyolnáthában 56 tanulónk betegedett meg, kik közül egyet, kinek súlyos tüdőlobja is volt, a Karolina-kórházban kellett elhelyeznünk. Alkati bántalom miatt két tanulót hosszabb-rövidebb időre üdülés, jobb táplálkozás céljából hazaküldöttünk.

Iskolai ünnepeket nem tartottunk. Csak XII. 22-én vett részt a felső osztályú ifjúság (V—VIII.) a nagy nemzeti gyülésen a főtéren s a felvonulásban.

Különböző iskolai-alapokból a *VIII. hadikölcsönre* 3600 K-át jegyeztünk.

A tanárok fizetésük 1%-ában a Tanárok Háza-alapja javára 1918. VII. 1-től 1919. VI 30-ig 645 K 78 fillért adtak.

1918. évi háborus gazdálkodásunkról röviden a következőket jelentem: a Kismezőben paszulyt ültettünk, a várostól a Rákóczi-uton a volt kenyérgyár mellett bérelt körülbelől egy holdnyi területen burgonyát; paszuly lett 259 kg, burgonya 83·50 mm. Munkabérben a tanulóknak kifizettünk 9·65 q-át. A többit maximális áron a konviktusnak adtuk át. Bevétel volt 2150·15 K, kiadás 422 K, *tiszta haszon 1728·15 K*, mely összeg hadiárvatanulók segélyezésére 1914—15-ben létesített alaphoz csatoltatott. Schwartz Jakab úrnak, aki burgonya-termésünket az idén is díjtalanul hozatta be, e helyen is kifejezzük hálás köszönetünket.

Osztályvizsgálatokat tartottunk: dec. 11-én egy oroszfogságból hazatért (Dombi Béla VIII.), febr. 21-én egy leszerelt (Murvai Árpád VIII.), márc. 3-án két leszerelt (Máthé Zsigmond és Veress Dániel VII.) tanulónk tett vizsgálatot. A VIII. o. nyilv. tanulók vizsgálata máj. 20-án, a magántanulóké 21—23-án volt. A többi gimn. tanulókkal a szó régi értelmében vizsgálatokat nem tartottunk; hanem az időt a rendes órarend keretében V. 28-tól VI. 4-ig összefoglalásra, a kétes tanulók kikérdezésére fordítottuk s VI. 4-én d. u. tartottuk az osztályozó tanácskozást.

Az év folyamán a következő *alapítványokat* kaptuk:

1. *Az 1891—92-ben végzett osztálytársak tankönyvsegélyalapítványa.* Az 1892-ben végzett osztálytársak 10., 20. és 25. éves találkozójuk alkalmával 1165 K 10 fillért gyüjtöttek össze és adtak be fennebbi címre. Az alapítvány célja: szegény, jó igyekezetű tanulókat a tankönyvek és iskolai szerek beszerzésében segíteni. Az alapot az igazgatóság külön kezeli. Kamatjaiból 1% mindig tőkésítendő, a többiből tan- és irószerek vásárlandók elsősorban az alapítványtevők gyermekei részére; másodsorban szegény és jó igyekezetű tanulók részére valláskülönbség nélkül. Az alapítvány 1918—19-ik évben lép életbe.

2. *Gmehling Richárd emlékalapítvány.* Özv. Gmehling Hermanné 20 éves korában elhunyt Richárd fia emlékére 1450 K alapítványt tett; kamatjainak $^1/_5$ része minden évben tőkésítendő, $^4/_5$-e pedig jutalmul adandó a záróünnep alkalmával egy IV. g. o., szegény, szerény viseletű, jó tanuló unitárius ifjunak. Az alapítvány az 1918—19-ik évben lép életbe.

3. *Farkas Vilmos-emlékalap.* A kolozsvári Kereskedelmi Bank és Általános Bank és Tak.-p. R.-t. felügyelő bizottsági, illetőleg igazgatósági tagjának, Farkas Vilmos kereskedőnek emlékére koszorú megváltás címen 500 K-t adott azzal a rendelkezéssel, hogy az évi jövedelem minden tanév végén jutalmul adassék egy szerény, jó viseletű, szorgalmas unitárius vallású tanulónak.

4. *Csiki Elek-emlékalap.* Dr. Csiki Ferenc úr 1919. I. 8-án elhunyt édes atyja emlékére „az ő nemes lelkének egyházunk és vallásunk iránt mindig tanusított hithűségétől és szeretetétől indíttatva“ 1000 K alapítványt tett, melynek kamatja évenként a tanév végén jó viseletű, erkölcsös, szorgalmas, szegénysorsú unit. vallású tanulónak adandó jutalmul.

5. *Az 1916—17. évi IV. g. t. hadikölcsön-alapítványa.* Az 1916—17. évi IV. o. tanulói (a jelenlegi VI. g. o.) korábban tett alapítványokat 100 K-val gyarapították.

6. *Péter Sándor és Bitay Mária tápintézeti-alap.* Péter Sándor városfalvi lelkész és neje 1000 K névértékű $5^1/_2\%$-kal kamatozó hadikötvényt adtak, hogy ez mindaddig tőkésíttessék, mig 2000 K-ra nő. De ez idő alatt is minden évben 10 K jutalmul adassék egy jó viseletű, hazáját, vallását szerető, lelkészi családból származó tanulónak. Mikor a tőke 2000 K-ra nő, a kamat $^4/_5$ része élelmezési-segélyül adandó, $^1/_5$-e pedig tőkésítendő. A tőke *„Péter Sándor és felesége Bitay Mária tápintézeti-alap“* c. kezelendő.

7. *Batiz Dénes* tavaly tett alapítványát 100 K-val gyarapította.

8. *Baconi Géza*, intézetünk végzett növendéke 100 K alapítványt tett. Évi kamata egy olyan szegénysorsu III. o. t.-nak adandó, aki a magyar és német nyelvet kedvvel tanulja.

Adományaikkal a következők keresték fel intézetünket: Gyalui Rosenberger Sándor úr egy tanuló konviktusi költségeire 800 K-t, Mayer Majer úr jutalmazásra 200 K-t, br. Petrichevich Horváth Kálmán főgondnok úr 100 K-t, Molnár Jakab úr 100 K-t, Keresztesi Dénes lelkész úr 50 K-t, dr. Borsai Áron orvos úr 50 K-t, Gálffy Zsigmond tanár úr 20 K-t; a segítő alapra: Schildkraut Andor VI. o. t. 10 K-t, Valkó László II. o. t. 1 K-t, Molnár Imre V. o. t. 20 K-t, Kolozsvári Pál I. o. t. 6 K-t, Létay Tibor VI. o. t. 10 K-t, Kiss Ferenc II. o. t. 4 K-t, dr. Lang Frigyes 20 K-t, dr. Borbély István 20 K-t, Pálffi Márton 30 K-t, az Erdélyi Múzeum Egyesület két jutalomkönyvet adott.

A konviktus történetében említésre méltó mozzanat, hogy az élelmi anyagok árának rendkivüli emelkedése miatt a konviktusi díjat a főhatóság unitárius tanulóknak évi 800, nem unitáriusoknak 1200 K-ra emelte s fejenként 2 kg. zsír és 10 kg. liszt beszállitására kötelezte a tanulókat. Az ifjúság által termelt paszulyt és burgonyát a konviktus vette át. Liszttel a hatóság látott el márciusig fennakadás nélkül, de innen kezdve igen gyakran megesett, hogy a heti lisztkvotánkat vagy egyáltalában nem, vagy igen jelentékenyen leszállítva kaptuk. Ha az előző év gondos előrelátással megtakarított és félretett feleslegei nem lettek volna, arra lettünk volna szorulva, hogy lisztet a horribilis, magas

napi árakon vásároljunk. Igy szerencsénkre az élelmezést elláthattuk, habár a koszt mennyiség és minőség tekintetében sok kívánni valót hagyott fenn. A hazulról hozott és küldött csomagok természetesen most is segítettek.

Gondnoka Sándor János, gazdasszonya özv. Kalmár Lajosné.

Az internátusról nincs sok jelenteni valóm. A semmi tekintetben meg nem felelő vén Redut piszkos és ócska helyiségeivel épen úgy várja, mint a tanulók, hogy kiköltözhessünk belőle. Felügyelők voltak november 15-ig Benedek Gábor és Sófalvi Domokos papjelöltek, Barabás Béla II. tanárjelölt. Ekkor előbbiek lemondván, a főhatóság a mi előterjesztésünkre nov. 15-től Gálffy Zsigmond h. tanárt, január 1-től Borbély Andor tanárjelöltet nevezte ki felügyelőkké.

Az internátusról és *konviktusról* álljanak itt a következő statisztikai adatok: Az internátusba felvétetett 146 g. t., 9 papnövendék, 15 egyetemi hallgató. Ebből már az előző isk. évben tagja volt a köztartásnak 114 gimn. és 6 papn. Csak erre az évre vétetett fel 32 g. t., 3 papn., 15 e. h. Évközben kimaradt 36 g. t., 1 papn., 7 e. h. Az iskolai év végéig tagja volt a konviktusnak: 110 g. t., 8 papnövendék, 8 egyetemi hallgató.

A konviktus tagjai közül *vallás* szerint: unit. volt 100 g. t., 8 papnöv., 7 e. h., ref. 4 g. t., ág.-ev. 1 g. t., 1 e. h., r.-kath. 2, gör. kel. 2, gör. kath. 1 g. t. *Anyanyelv* szerint: magyar 106 g. t., 8 papnöv., 7 e. h., német 1 g. t., román 3 g. t. *Kor* szerint: 6—11 éves 9 g. t., 12—14 éves 57, 15—19 éves 44 g. t., 4 papn., 1 e. h., 20 éves és idősebb 4 papnöv., 7 e. h.

Teljes díjfizető volt: 39 g. t., 6 papnöv., 8 e. h.; 600 K, kedvezményt kapott 2 papnöv., 4 g. t., 400 K-t 13, 300 K-t 3, 240 K-t 5 papnöv., 200 K-t 46, 100 K-t 5 g. t.

II. FEJEZET.

Tanári testület.

a) Rendes tanárok.

1. *Dr. Gál Kelemen*, a kollégium és az internátus igazgatója. Tanított németet a VI., VII., bölcsészetet a VIII., görögpótló irodalmat a VIII. osztályban, vezette az orácio-gyakorlatokat heti 12 órában; december 2-ától németet a VI., bölcsészetet a VIII. osztályban s orációt heti 7 órában. Tanít 1891 óta.

2. Nagy Gyula, a tápintézet őre. Tanított geometriát az I–IV., görögpótló rajzot az V–VIII., szépírást az I–II. osztályban heti 20 órában. Tanít 1880 óta, intézetünknél 1889 óta.

3. Fogél Mátyás, a III. o. főnöke, a felső oszt. olvasó-egyesületnek (I. 2-ig) és a Kölcsön-könyvtárnak vezetője. Tanított magyart III., VII–VIII., latint III., VI. o.-ban heti 23 órában; dec. 2. óta ugyanezt a VII. o. magyar kivételével heti 20 órában. Tanít 1887 óta.

4. Polónyi Mihály, a VIII. o. főnöke, a fizikai szertár őre. Tanított mennyiségtant az I., III., V., VII., természettant VIII., földrajzot a III. o.-ban heti 19 órában. Tanít intézetünknél 1898 óta.

5. Dr. Kiss Ernő, a VI. o. főnöke, az igazgatósági ülések jegyzője, a természetrajzi szertár őre. Tanított magyart a II., VI., latint a VII–VIII., történelmet az I–II. o.-ban heti 23 órában; dec. 2. óta ugyanezt a történelem kivételével heti 17 órában. Tanít intézetünknél 1903 óta.

6. Márkus Albert, az I. o. főnöke, az alsó oszt. olvasó-egyesületnek vezetője. Tanított magyart az I., IV., latint az I., görögpótló irodalmat a VI., VII. o.-ban heti 22, dec. 2. óta ugyanezt a IV. o. magyar kivételével heti 17 órában. Tanít 1896 óta.

7. Kovács Antal, dec. 2-ig a II. o. főnöke. Tanított történelmet az V–VIII., latint a III–V. o.-ban heti 24 órában; dec. 2. óta történelmet III., V., VIII., latint a II. o.-ban heti 15 órában. Tanít 1904 óta.

8. Mayr Albert, az ifj. tornakörnek vezetője. Tanított tornászást az I–VIII. o.-ban heti 17 órában. Tanít intézetünknél 1909 óta.

9. Csank János, a VII., dec. 2. óta a II. o. főnöke. Tanított mennyiségtant a II., IV., VI., VIII., természettant a VII. o.-ban heti 17 órában. Tanít 1906 óta.

10. Dr. Varga Béla, a IV. o. főnöke. Tanított latint a IV., görögöt az V–VIII. o.-ban heti 21; dec. 2. óta ugyanezt az V. o. görög kivételével heti 16 órában. Tanít 1911 VII. 1. óta.

11. Dr. Szabó István, jan. 3. óta a VII. o. főnöke, a felső osztályok olvasó egyesületének vezetője. Tanított magyart a IV., VII., németet a VII., görögpótló irodalmat az V., VIII. o.-ban heti 15 órában. Tanít 1911 IX. 1. óta.

12. Pap Domokos, tanított németet a IV., VI., VII. osztá-

rajzot az I—II. o.-ban heti 15 órában. Tanít intézetünknél 1918 dec. 2. óta.

13. *Gálffy Zsigmond* kezdetben h., 1919. II. 1. óta rendes tanár, az V. o. főnöke, az internátus felügyelő tanára. Tanított görögöt az V., VIII., latint az V. o.-ban heti 15 órában. Tanít 1918 XII. 2. óta.

14. *László Gyula,* a tornaszertár őre. Tanított testgyakorlást az I—VIII. o.-ban heti 16 órában, vezette a játékdélutánokat és vívást az önkéntes ajánlkozóknak. Tanít 1899 óta.

15. *Sándor János* ének-zenetanár, az ének-zeneszertár őre, a konviktus gondnoka, az isk. díjak kezelője, a nagy könyvtár könyvtárosa. Tanított éneket az I—VIII., természetrajzot az I—II. o.-ban, vezette az énekkart és Apolló-kört heti 17 órában. Tanít 1911 óta.

b) **Helyettes tanárok:**

1. *Dr. Lang Frigyes,* végzett tanárjelölt; dec. 2-ig az V. o. főnöke. Tanított németet a III—V., VIII., magyart és görögpótló irodalmat az V. o.-ban heti 19 órában, dec. 2. óta utóbbi kivételével ugyanazt heti 16 órában. Tanít 1918 IX. 1. óta.

c) **Óraadó tanárok:**

1. *Kelemen Lajos,* tanított történelmet okt. 4-ig a III—IV. o.-ban heti 6 órában.

2. *Gálfi Lőrinc,* tanított görögöt a VIII. o.-ban (csak okt. 4-ig), angolt a kezdőknek és haladóknak heti 8 órában. Tanít 1915 IX. 1. óta.

3. *Dr. Tompa János,* iskolai orvos és egészségtan-tanár, az egészségtani szertár őre. Tanított egészségtant a VII. o.-ban heti 2 órában.

4. *Dr. Boga Lajos,* tanított természetrajzot a IV—VI. o.-ban heti 9 órában.

d) **A más vallású tanulók hitoktatói:**

Tárkányi György, ref. főgimn. vallástanár, *Schön Péter* ev. hitoktató, segédlelkész, *Ocskó Lajos,* r. kath. főgimn. vallástanár, *Campian Sándor* és *Deák Áron* gör. kath., *Roszsa Tullius* gör. kel. főesperes, *dr. Eisler Mátyás,* főrabbi és *Lévai Mór* (orth.) izr. hitoktató.

Intézeti alkalmazottak és szolgák:

1. *Andrási Ferenc* gépész, 1907 IV. 1. óta.

2. *Istvánffy Sándor, Szathmári János* 1918 nov. óta a leszerelés után, továbbá *Vargyas András* (eltünt) és *Bodóczi Márton* (orosz fogságban); a két utóbbi teendőit feleségeik végezték.

III. FEJEZET.

Kollégiumi könyvtár.

A kollégiumi könyvtárt az 1918—19. isk. évben 126 olvasó használta; kivettek összesen a nyomtatványokból 634 művet 834 kötetben és a kéziratok közül 14 művet 19 darabban. *Vétel útján* gyarapodott a könyvtár: nyomtatványokban 71 művel (74 kötet), folyóiratokban 41 kötettel; *ajándékozás útján:* nyomtatványokban 13 művel (14 kötet), folyóiratokban 7 kötettel és 85 füzettel; kéziratokban 3 művel (3 drb) és 118 drb egylevelessel.

IV. FEJEZET.

Szertárak.

A szertárakról ez évben sincs különösebb jelenteni valónk. Az állomány a régi.

V. FEJEZET.

Ifjuságí egyesületek és alapok.

1. *Kriza-Önk pzőkör.* Az Önképzőkör ez évi működése a nyomasztó körülmények ellenére, vagy inkább hatása alatt minden várakozást messze felülhaladó nagyszerű föllendülést mutat. Nemes hivatását újra megtalálta: az ifjuság eleven lelkiismerete, pezsgő lelkük nemes hevületének melegágya s egyben levezető csatornája volt. Keretei maguktól adódók, programmja átgondolt s következetesen keresztül vitt, gyülései tartalmasak, népesek, látogatottak s főleg őszinte érdeklődéstől fűtöttek voltak. Elnöke, az intézmény mozgató lelke Balázs Ferenc VIII. o. tanuló, titkár-szerkesztője László Gábor VIII. o. tanuló, jegyzője Gergely Pál VII. o. tanuló, tagjai a gimn. VI—VIII. osztályú tanulói. Komoly munkássága révén fölvétetett azonkivül rendes tagnak Jakab

Géza V. o. t., valamint a felső osztályok magántanuló leánynövendékei, rendes részvételükkel és munkálkodásukkal nagyban emelték a gyülések szintjét egynehányan az intézetnek tavaly végzett tanulói közül, kivált Batiz Dénes orvosnövendék, gyakoribb látogatók voltak a tanárok, közülők Lang Frigyes programmszámmal is szerepelt, az alosztályok érdeklődését és vendégképpen való megjelenését alig lehetett korlátozni, de ami mindennél jelentősebb s hatásában szinte korszakosnak mondható, az a három kolozsvári felekezeti főgimnázium önképzőkörének egymáshoz való közeledése, egymásra találása, egymás gyülésein való részvétele s kapuiknak a kölcsönös szereplésre (a református gimnáziummal) való kölcsönös megnyitása. A keretek egyébiránt nagyjában a régiek voltak, ami új, illetve öntudatosabb a programmban, az a fokozottabb zenei élet s a székely földdel és a Kriza-hagyományokkal való kapcsolat ápolása székely népdalok és a székely népzene termékeinek bemutatásával. Ez utóbbi igéretet becsületesen beváltotta, az előbbit megbénította az elhelyezkedés nyomorúságos volta. Szavalatok, szabad előadások és fölolvasások, birálatok, irók, költők bemutatása, vitatkozások, ének- és zeneszámok töltötték ki a gyülés programmját. Feltünően sok volt az eredeti költemény s közülök nem egy figyelemreméltó, tele biztató igérettel. Az Önképzőkör e házi kölőinek (Erdős László, Balázs Ferenc, Batiz Dénes, Jakab Géza stb.) sikerültebb verseiből a *„Remény“*, az Önképzőkör hetilapja, mely az idén is litografált sokszorosításban jelent meg, egy külön vers-számot, anthologiát is adott ki mintegy betetőzőül s mintegy a régi Remény-zsebkönyvre emlékeztetvén, természetesen csak litografált sokszorosításban. Az Önképzőkör vezető-tanára az idén is Pálffi Márton volt.

A pályatételek közül pályamunka érkezett a következőkre:

1. A székely humor Kriza népmeséiben. Egy pályamunka érkezett, a Balázs Ferenc VIII. o. tanulóé, jutalmat nyert.

2. Csendélet festés aquarellben. A három pályázó közül jutalmat nyert Perián Aurél VIII. o. t.

3. Levél szünidei elményeimről latin nyelven. Az egyedüli pályázó László Gábor VIII. o. t. nyeri a jutalmat.

4. Mennyiségtani tétel. Az egyedüli pályázó, László Gábor VIII. o. t. vitte el a jutalmat.

5. Salamon F.: A könyvekről. Németre fordítandó. A négy pályázó közül a jutalmat, 10 koronát Fertig Gyula VII. o. t., az 5—5 koronás dicséretet László Gábor VIII. és Adler Nándor VI. o. tanulók nyerik.

(A jövő évi jutalomtételeket a jövő isk. év elején hirdetjük ki.)

A szavalati nemes versenyen a dicséretet Simon Ernő VII. o. t., a díjas versenyen a 10 kor. jutalmat Kiss Jenő VI. osztályú tanuló nyerte. — Dr. Kiss Elek kissolymosi lelkész, az Önképzőkörnek egykori tagja és elnöke egyik gyülésen résztvéve, Balázs Ferenc VIII. o. tanulónak, ki saját szerzeményű zeneszámot mutatott be s Jakab Géza V. o. tanulónak, ki költeményét szavalta el, figyelemreméltó szereplését 30—30 koronával jutalmazta. Fogadja nemesszivű, lelkes adományáért ez uton is az ifjuság hálás köszönetét.

Külön elismerést és köszönetet érdemel az adománya Batiz Dénes orvosnövendéknek, az intézet tavaly végzett tanítványának s az Önképőkörnek ez évben is állandó vendégének, ki nemes magasbratörést sugárzó férfias komolyságánál s kivált mélyen járó birálatainál fogva igen sokban hozzájárult az Önképzőkör szintjének emeléséhez s ez évi nagy sikeréhez s ki az Önképzőkör vezető tanárához intézett meleghangu levélben 15 koronát tüz ki a jövő évi önképzőköri üléseken elhangzó. vagy a Reményben megjelent legjobb hivatalos birálat jutalmazására, a díj odaitélésének módját a vezető tanárra, illetőleg az Önképzőkörre bizva.

Az Önképző kör vagyona 488·62 K, mely összeg a Kolozsvármegyei Takarékpénztár 2163. sz. könyvében van elhelyezve és 1500 K névértékű hadikölcsön kötvény.

2. *A felsőosztályúak olvasó egyesülete.* A könyvtárt jan.-ig *Pálffi* Márton, ettől kezdve dr. *Borbély* István tanár vezette. A háború alatt a könyvtár helyiségét ismételten feltörték s ennélfogva, majd ha beköltözhetünk, új leltározás, katalogizálás és selejtezés lesz szükséges. Február óta minden héten egyszer könyvkiosztás volt. Az egyesület vagyona 579·90 K a Kolozsvm. t.-p. 1908. sz. betéti könyvén elhelyezve.

3. *Alsóosztályúak olvasó egyesülete* Márkos Albert vezetése alatt állott. A könyvtárt visszaköltöztették rendes helyiségébe, katalogizták, használható állapotba hozták s a II. félévtől kezdve

2 hetenként könyvkiadás volt. Vagyona betétben 320·86 K a Kolozsvm. t.-p. 2337. sz. könyvén és 2500 K névértékű hadikölcsönkötvény.

4. *Jóltevők emlék-alapja* vagyona (1918. XII. 31-én) 109·01 K.

5. *Kriza János emlék-alap* vagyona (1918. XII. 31-én) 1034·99 K.

6. *Remény-alap* vagyona (1918. XII. 31-én) 2452·17 K.

7. *Dalkör-alap* vagyona (1919. VI. 24-én) 180·77 K betét a Kolozsvm. t.-p. 2338. sz. betéti könyvén és 500 K névértékű hadikölcsönkötvény.

8. *Apolló-kör* alap vagyona (1919. VI. 24-én) 192·21 K betét a Kolozsvm. t.-p. 2495. sz. betéti könyvén és 2000 K névértékű hadikölcsönkötvény.

9. *Kirándulási alap* vagyona (1919. VI. 24.) 260·40 K betét a Kolozsvm. t.-p. 2240. sz. betéti könyvén és 1000 K névértékű hadikölcsönkötvény.

10. *Segélyző-alap* vagyona (1919. VI. 24.) 670·14 K betét a Kolozsvm. t.-p. 2478. sz. betéti könyvén és 2000 K névértékű hadikölcsönkötvény.

11. *Kismező-alap* vagyona 123·10 K a Közhasznú t.-p. 4483. sz. könyvén.

12. *Burgonya-alap* vagyona (1919. VI. 24.) 1876·56 K betét a Leszámitoló b. 11208. sz. könyvén és 4500 K névértékű hadikölcsönkötvény.

13. *Osztályok hadikölcsönkötvényei* vagyona 174·30 K betét a Közhasznú t.-p. 4794. sz. könyvén és 22 drb hadikölcsönkötvény 1600 K névértékben.

14. *Kárpáti falvak-alap* vagyona 166·20 K betét a Közhasznú t.-p. 4773. sz. könyvén és 700 K névértékű hadikölcsönkötvény.

15. *Szabadkézi rajzi jutalmazási alap* vagyona 125·96 K betét a Kolozsvm. t.-p. 2370. sz. könyvén.

16. *Az 1891/92 ben végzett osztálytársak Tankönyvsegély-alapja* vagyona 198·99 K betét a Leszámitoló b. 8489. sz. könyvén és 1000 K névértékű hadikölcsönkötvény.

17. *Elemi iskola segélyző-alapja* vagyona 730·20 K betét a Leszámitoló b. 12169. sz. könyvén és 500 K névértékű hadikölcsönkötvény.

VI. FEJEZET.

A tanulók névsora és osztályozása.

A használt rövidítések. Unitárius nincs jelezve, ref. = református, ág. ev. = ágostai evangélikus, r. k. = római katholikus, g. k. = görög katholikus, g. kel. = görög keleti, izr. = izraelita. Ism. = ismétlő, bl. = bennlakó.

I. osztály. Osztályfő: *Márkos Albert.*

Minden tárgyból jeles előmenetelűek: Deutsch Gábor izr., Fekete Miklós, Gál Endre, Pop Mircea g. k., Ürmösi Károly. *Mt.* Fülöp Margit ref., Kovács Klára.

Minden tárgyból legalább jó előmenetelűek: Almási András bl., Balázs Béla, Csegezy Andor, Ferencz József, Rosenberg Simon izr., Sztupjár Andor ág. ev.

Minden tárgyból legalább elégséges előmenetelűek: Baconi Ernő r. k., Bázsa József, Burkhardt Károly r. k.. Csenán Kornél ref., Dali Lajos r. k., Ferenci Balázs bl.., Ferenci Ferenc bl. ism., Fischer Géza izr., Gálfi Lőrinc ism., Kahán Arnold izr., Kovács Jenő bl,, Kúti Endre bl., László Árpád bl., Lévi Jenő izr., Máthé Dénes bl., Pap Károly, Puja Sándor g. k., Szabó Károly ref., Végh Kálmán, Vonika Aurél gör. kel., Wagner János r. k., Weisz Zoltán izr., *Mt.* Létay Margit, Székely Erzsébet, Tamás Anna ref.

Egy tárgyból elégtelen előmenetellel javító vizsgálatra bocsáttatnak: Antal Mihály, Lévi Endre izr., Návai Ákos izr.

Két tárgyból elégtelen előmenetellel javító vizsgálati engedélyért folyamodhatnak: Csegezy Károly bl., Egermann Viktor r. k., bl., Szabó László r. k.

Osztályismétlésre útasíttattak: Barabás Dénes r. k., Csorba László ref., Incefi László bl., Kolozsvári Pál bl., Nagy Sándor, Vargyas András, Weisz Dezső izr.

Kimaradt: Antal József bl., Csongvai Lőrinc bl., Demény András bl., Komáromi Géza bl., Kovács András ref., bl., Moldován Viktor g. k., ism. bl., Rázmán Béla bl., Székely András bl., Székely József bl.

Nem állott vizsgálatra: Szilágyi Attila bl.

Magántanuló lett: Fehér Mihály bl.

II. osztály. Osztályfő: *Uzoni Imre.*

Minden tárgyból jeles előmenetelűek: Hidegh László, Pop Gyula g. k,, Székely László, Valkó László r. k.

Minden tárgyból legalább jó előmenetelűek: Bottlik Jstván r. k., Farkas Imre izr., Filep Andor bl., Gönci Miklós, Harnil: Ferenc izr., Kertész Miklós izr., Komjátszegi Géza bl., Márton Miklós izr., Pálffi Zoltán, Rázmán Mór bl., Szabó Elek bl., Wollheimer Ferenc izr., Wollheimer Pál izr., Záborszky Győző r. k., *Mt.* Devecseri László izr., Sámuel Dezső izr., Br. Kemény Géza ref.

Minden tárgyból legalább elégséges előmenetelűek: Badóci István bl., Borbély István bl., Braun László izr., Csegezi József, Ferenci Gábor bl., Fikker János bl., Horváth János ág. ev., Jakab Pál ref., Keresztesi Lajos bl., Knizs Gyula r. k., Komjátszegi Lajos bl., László Levente bl., Lévi Károly izr., G. Nagy Lajos bl., K. Nagy Lajos bl., Nagy Mózes bl., Percel Attila, Puskás Sándor izr., Sykó Ákos bl., Székely Ákos bl., Székely István izr., Szőts László r. k., Torockay Dezső r. k., Török János r. k., Tövisi Tamás bl., Ütő Attila bl., Űtő Lajos bl., Veres Sándor bl., Weisz Sándor izr., Zsigmond Dénes bl., *Mt.* Király Ferenc, Péterffi Mihály.

Egy tárgyból elégtelen előmenetelűek: Almási Ferenc bl., Gál Antal László, Gálffy Béla bl., Gánya Gyula, Kathonay Károly r. k., Kiss Ferenc ref., bl., Kiss Károly bl., Kiss Lajos, Tóbiás István bl., Wiedemann Sándor r. k., *Mt.* Almási István, Bálint József.

Két tárgyból elégtelen előmenetellel javító vizsgálati engedélyért folyamodhatnak: Benedek János bl., Fodor Ferenc r. k.

Magántanuló lett: Balogh László bl., Csép János bl.

Kimaradt: Csép István bl., Csongvai Domokos bl., Komáromi Lőrinc bl., Lakatos István bl.

III. osztály: Osztályfő: *Pálffi Márton.*

Minden tárgyból jeles előmenetelűek: Fülöp József, Kolumbán Mózes bl., Rosenberger Lajos izr.

Minden tárgyból legalább jó előmenetelűek: Hegedüs Károly bl., Kerekes Árpád bl., Kiss Ödön bl., Patik Tamás bl., Simándy Tischler Béla, Wollheimer János izr.

Minden tárgyból legalább elégséges előmenetelűek: Ambrus László, Blum Nándor izr., Bodó József bl., Ehrenwerth László bl., Fikker Jenő bl., Havas László izr., Horváth György izr., Imreh László bl., Ince György r. k., Kauntz János ág. ev., Kelemen István bl., Kilyéni Sándor bl., Kovács Dezső bl., Miksa Rémusz g. k., Nagy László ref., Pál István r. k., Pálfi Lajos bl., Pusztai Pál ág. ev., Rozsos Mózes bl., Salamon Béla izr., Singer Béla izr., Székely János bl., Székely Sándor, Szentmiklósi András izr., Tischler Lajos izr., Török Elek bl., Veres Béla bl., Weisz Ödön izr., Tóth Béla bl. *Mt.* Vásárhelyi József r. kath.

Egy tárgyból elégtelen előmenetelűek: Gál Antal Béla, Gálfalvi László bl., Kahán Nándor izr., Lévai Árpád ism.., Mózes Tibor, Szabó Ferenc, Tamás Jenő bl,, ref., ism.

Két tárgyból elégtelen előmenetellel javító vizsgálati engedélyért folyamodhatnak: Eisenstein Béla izr., Rosenberg Soma izr.

Meghalt: Ferenci János, Jobbágy Ferenc bl.

Kimaradt: Kozma Kornél bl., Molnár János bl.

IV. osztály. Osztályfő: *dr. Varga Béla.*

Minden tárgyból jeles előmenetelűek: Engel Pál ág. ev., Rosmann Adolf izr., Végh József. Mt. Kappel Margit izr.

Minden tárgyból legalább jó előmenetelűek: Ekárt Andor bl., Gelei Endre bl., Kúti Kelemen bl., Márton Ernő izr., Máté Kálmán bl., Perián János g, kel., bl., Pethő István bl., Szentpály Kálmán.

Minden tárgyból legalább elégséges előmenetelűek: Bencédi Ferenc bl., Bergfeld Sándor izr., Boda Andor r. k., bl., Cirják Károly ág. ev., Dali Gábor r. k., Dobó Jenő izr., Csongvai Mózes bl., Fodor István, Gúzner Miklós r. k., Heschelesz Lajos izr., Inceffy Gábor ref., Kahán Lajos izr., László Ákos izr.., Lőwi Sándor izr., Nagy Domokos bl., Sárdi Ákos bl., Varga Zoltán bl., *Mt.* Gróf Horváth Tholdy István.

Egy tárgyból elégtelen előmenetelűek: Ábrahám József izr., Wertheimer Béla izr.

Osztályismétlésre utasittatott: Schön Viktor ág. ev.

Kimaradt: Fodor Mózes bl.

Nem állott vizsgálatra: Halmos István izr.

V. osztály. Osztályfő: *Golffy Zsigmond.*

Minden tárgyból jeles előmenetelűek: Kerekes Ernő, Móricz András bl., Ürmössy Károly, Vajda Ákos bl.

Minden tárgyból legalább jó előmenetelűek: Botár István, Jakab Géza, Jeremiás Imre izr., László Jenő, Létay István bl., Wollheimer József izr.

Minden tárgyból legalább elégséges előmenetelűek: Balázs Andor r. k., Balázs Antal r. k., Blum Izidor izr., Csegezy Árpád, Csegezy Gyula bl., Fekete Tibor, Gál József, Hirsch Ernő izr., Kornea Péter g. k., bl., Kovács Béla ág. ev., bl., Kőváry Jakab bl., Magyary Károly bl., Miksa József g. k., Molnár Imre izr., Pádár Ferenc r. k., Szentmiklósi György izr., Zsigmond József bl., *mt.* Csegezy István, Benedek Miklós.

Egy tárgyból elégtelen előmenetelűek: Biró Mór izr., *mt.* Pádár Ilona r. kath., Stepper Elvira r. k.

Két tárgyból elégtelen előmenetellel javító vizsgálati engedélyért folyamodhatik: Sándor Pál r. k., *mt.* Mihályi Margit izr.

Kimaradtak: Jánossy Pál bl., Kelemen Ernő bl.

Nem állott vizsgálatra: Pató József ref., mt.

VI. osztály. Osztályfő: *dr. Kiss Ernő.*

Minden tárgyból jeles előmenetelű: Br. Kemény Béla ref., mt.

Minden tárgyból legalább jó előmenetelűek: Fülöp Zoltán bl., Gál Gyula, Kiss Jenő bl., Pálffi Antal, Schuszter Győző ág. ev., Székely Ferenc bl., *mt.* Br. Kemény János ref.

Minden tárgyból legalább elégséges előmenetelűek: Adler Nándor izr., Ajtay Géza ref., Czirják Jenő ág. ev., Ferenczi Sándor bl., Gálfalvi Géza bl., Gelei Béla bl., Havas Sándor izr., Iszlai István bl., Kalmár Ferenc izr., Kahán Jakab izr., Lusztig Kálmán izr., Nagy Albert, Nagy Zsigmond bl., Pusztai János ág. ev., Salamon Árpád izr., Schildkraut Andor izr., Schvartz Lajos izr., Sigmond Ferenc bl., Szabó Kálmán bl., Székely Dezső bl., Sztupjár Tibor ág. ev., Ürmösi Jenő.

Egy tárgyból elégtelen előmenetelűek: Csorba Miklós ref., Gspann Károly.

Két tárgyból elégtelen előmenetellel javító vizsgálati engedélyért folyamodhatnak: Égeni Gyula bl.

Osztályismétlésre útasíttattak: Dragomán Jenő r. k., Eperjessy József r. k., Kiss Sándor ref.

Kimaradtak: Biró Gábor bl., Deák László bl., Fazakas Jenő bl., Kuthy Gyula r. k., bl., Mihályfalvi Béla izr., bl.

Meghalt: Petrovics Oktáv g. kel.

Nem állottak vizsgálatra: Bakos János ref., mt., Gáspár Lajos ref., mt.

VII. osztály. Osztályfő: *dr. Borbély István.*

Minden tárgyból jeles előmenetelűek: Fertig Gyula izr., Péter Ferenc.

Minden tárgyból legalább jó előmenetelűek: Ajtay László bl., Gelei Gyula bl., Gergely Pál r. k., Grünwald Ernő izr., Simon László izr., Máthé Zsigmond bl. *Mt.* Borbély Gizella r. k.

Minden tárgyból legalább elégséges előmenetelűek: Antónya Sándor, Badóczi Tamás bl., Bede Vilmos, Czupor Andor bl., Csiki Albert bl., Ferencz József bl, Heller Sándor izr., Kerekes Ferenc bl., Orosz Ferenc r. k, Pálffy Ferenc bl., Pálffy József bl., Weress Dániel bl.

Egy tárgyból elégtelen előmenetelűek: Diener Lajos izr., Katona Gyula r. k., Lőrinczi Endre, Sándor László r. k., Ullmann Lajos, Erdődi Sándor. *Mt.* Becker Boldizsár r. k.

Két tárgyból elégtelen előmenetellel javító vizsgálati engedélyért folyamodhatnak: Breiner Viktor izr., Mt. Biró Kálmán.

Kimaradtak: Badóczi Béla bl., Mayerffy György ág. ev., Szilágyi Dezső bl., Molnár Miklós bl., Jobbágy Domokos bl., Székely Zsigmond bl.

Nem állott vizsgálatra: Barabás Miklós bl., Szantner János r. k., mt.

VIII. osztály. Osztályfő: *Hidegh Mihály.*

Minden tárgyból jeles előmenetelűek: László Gábor izr. *Mt.* Trnovszky Stella r. k.

Minden tárgyból legalább jó előmenetelűek: Balázs Ferenc, Darvas Ödön izr., Kappel Mihály izr., Singer József izr., Ürmösi Gábor, Vajda Péter bl., Máthé Zsigmond bl. *Mt.* Klärmann Malvin izr.

Minden tárgyból legalább elégséges előmenetelűek: Dombi Béla, Murvai Árpád, Baczoni Géza r. k., Erdős László izr., Graef

Ferenc, Mayer László izr., Nussbaum Jenő izr., Perián Aurél g. kel., bl., Sükösd András ref., bl., Tokay István ref., bl., Magyari Lőrinc., *mt.* Heller Irén izr., Horatsik Anna r. k., Nussbächer Sára izr., Puskás Irma r. k., Oláh Róza ref., Voda Gabriella g. kath.

Két tárgyból elégtelen előmenetellel javító vizsgálati engedélyért folyamodhatik: Weress Dániel.

VII. FEJEZET.

A tanulók statisztikája.

1. A tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán.

Nyilvános tanuló felvétetett 332, önként kimaradt 28, betegség következtében meghalt 2, baleset következtében meghalt 1. A juniusi, ill. májusi osztályvizsgálatról elmaradt 10, junius, ill. május hóban osztályvizsgálatot tett 291.

Magántanuló felvétetett fiu 26, leány 19; osztályvizsgálatot tett fiu 19, leány 18.

2. A felvett és vizsgát tett tanulók száma osztályonként.

	Osztály								Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Felvétetett:									
Nyilvános tanuló: fiú . . .	57	70	51	32	31	41	29	20	332
Magántanuló: fiú	1	5	1	2	3	4	8	4	28
Magántanuló: leány . .	5	—	—	1	4	—	1	8	19
Osztályvizsgálatot tett:									
Nyilvános tanuló: fiú . . .	46	60	47	31	29	35	25	18	291
Magántanuló: fiú	—	7	1	1	2	2	4	2	19
Magántanuló: leány . .	5	—	—	1	3	—	1	8	18

A felvett tanulók közül más iskolából jött: a II. o.-ba 5, a III. o.-ba 6, a IV. o.-ba 3, az V. o.-ba 9, a VI. o.-ba 5, a VII. o.-ba 4, a VIII. o.-ba 4. Összesen: 36.

3. A nyilvános tanulók megbetegedései s az igazgatói és tanárkari megrovások száma.

A könnyű, nem fertőző megbetegedések száma.. 381.
A sulyos, nem fertőző megbetegedések száma .. 42.
A fertőző (esetleg járványos) megbetegedések sz. 23.
Az igazgatói megrovások száma ..... 3.

4. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók kor szerint osztályonként.

Osztály	Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók közül														
	1909	1908	1907	1906	1905	1904	1903	1902	1901	1900	1899	1898	1897	1896	1895 vagy még korábbi
	évben született														
I.		29	17	5											
II.		1	34	24	6	2									
III.			1	17	13	16	—	1							
IV.				2	17	8	4	2							
V.					1	17	10	5	1						
VI.						2	15	13	6	1					
VII.								16	9	3	2				
VIII.								2	14	4	5		1		2
Összesen:		30	52	48	37	45	29	39	30	8	7		1		2

5. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók honosság és szülőik (gyámjuk) állandó lakhelye szerint.

Az osztályvizsgálatot tett tanulók közül magyarországi illetőségű volt 328. Azon tanulók száma, kiknek szülője (gyámja) állandóan az iskola székhelyén lakott: 164, a magyar anyaország más törvényhatóságában: 164.

6. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók szülőik (gyámjuk) magyarországi állandó lakhelye szerint.

Vármegyék: Alsó-Fehér 5, Békés 2, Bács-Bodrog 1, Beszterce-Naszód 4, Bihar, Csik, Fogaras 1, Háromszék 13, Hunyad 3, Kis-Küküllő 14, Kolozs 17, Maros-Torda 16, Nagy-Küküllő 3, Szeben 3, Szilágy 2, Szolnok-Doboka 12, Torda-Aranyos 50, Udvarhely 10, Veszprém 1. *Összesen = 159.*

Városok: Budapest 2, Arad 1, Kolozsvár 164, Marosvásárhely 1, Nagyvárad 1. *Összesen = 169.*

7. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók a tandíjfizetés szempontjából, a jutalmazott tanulók száma, az elengedett tandíjak összege s a jutalmak értéke.

Az egész tandíjat befizette	222
Részben tandíjmentes volt	86
Egészen tandíjmentes volt	20
Jutalomban részesült	37
Az elengedett tandíj összege	4718·— K
A kiosztott jutalmak értéke	1178·— K

8. Az osztályvizsgálatot tett 291 nyilvános és 37 magántanuló vallás szerint: unit. 169 (51·52%), ref. 18, ág. ev. 11, r. k. 42, gör. kath. 7, gör. kel. 3, izr. 78. Anyanyelv szerint: magyar 318, román 9, német 1. Nyelvismeret szerint: csak magyarul tudott 281, más nyelvet is tudott 37, németül 24, tótul 1, románul tudott 10, franciául 2.

9. Az osztályvizsgálatot tett tanulók előmenetele, ismétlők, görögpótló tárgyak tanulói, magaviselet és mulasztás.

Osztály	Minden tárgyból jeles	Legalább jó	Legalább elégséges	1 tárgyból elégtelen	2 tárgyból elégtelen	Több tárgyból elégtelen	Ismétlő volt	A görögpótló tárgyakat tanulta	Magaviseletből 1	Magaviseletből 2	A nyilvános tanulók közül: egészségtant	angolt	éneket	műéneket	vívást	zenét	egy órát sem mulasztott	csak igazoltan mul.	igazolatlanul mulasztott	ig. mul. órák száma	ig.-lanul mul órák száma
I.	7	11	20	3	3	7	4	—	38	8	—	—	46	15	—	—	3	23	20	1647	40
II.	4	17	32	12	2	—	—	—	57	3	—	—	60	19	—	—	4	51	5	1700	9
III.	3	6	31	6	2	—	3	—	47	—	—	—	47	13	5	2	4	40	3	811	7
IV.	4	7	19	2	—	1	—	—	29	2	—	—	31	13	2	1	1	28	2	1272	4
V.	4	6	19	3	2	—	—	—	28	1	—	—	29	—	1	3	—	29	—	1809	—
VI.	1	7	23	2	2	2	—	16	33	2	—	9	35	10	11	4	—	33	2	1823	2
VII.	2	7	12	7	2	—	1	14	22	3	30	5	25	13	4	2	—	13	12	949	18
VIII.	2	9	16	—	1	—	—	12	18	—	—	6	18	7	6	—	—	6	12	906	22
Összesen:	27	70	172	35	14	10	8	57	272	19	30	20	291	90	29	12	12	223	56	1 917	102
	8·23%	21·34%	52·44%	10·67%	4·27%	3·05%			93·48%	6·52%											

59 = 17·98²/₃

10. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók szülőik (gyámjuk) foglalkozása szerint:

Nagybirtokos, nagybérlő (100 holdan felül) 5, középbirtokos és bérlő (100—1000 h.) 14, kisbirtokos, kisbérlő (100 h. alul) 36, egyéb őstermelő 1, gazdasági tisztviselő 3, földmíves-napszámos, gazdasági cseléd —, nagyiparos, bányavállalkozó 6, kisiparos, bánya-kisvállalkozó 30, ipari v. bányászati tisztviselő 6, ipari előmunkás, segéd, munkás 2, nagykereskedő, nagyvállalkozó 10, kiskereskedő, kisvállalkozó 30, kereskedelmi, vasuti, postatisztviselő 42, kereskedelmi v. közlekedési altiszt, segéd, szolga 8, köztisztviselő 29, pap, tanár, tanító 42, másféle értelmiségi s ilyeneknél alkalm. segéd, irnok 22, közhivatalban alkalmazott altiszt v. szolga 12, katonatiszt 1, katona altiszt —, kül. foglalk. ágakban dolgozó napszámos, nyugdíjas v. jövedelméből élő (tőkés, járadékos, háztulajdonos) 19, magánzó, eltartásos 9, házi cseléd 1. Összesen: 328.

VIII. FEJEZET.

Érettségi vizsgálatok.

1. A Kozma Ferenc felügyelő-gondnok úr elnöklete alatt tartott teljes érettségi vizsgálatra (írásbeli IX. 9—11, szóbeli IX. 14-én) 2 tanuló jelentkezett. Írásbeli tételek:

Magyarból: Kitartás! (buzdító beszéd).

Latinból: Cic. Epist. III.

Mennyiségtanból: Algebrából: Hány évig szolgált és hány koronát kapott utolsó évében az a szolga, aki gazdájával úgy szerződött, hogy az első évben 300 K-t és minden következő évben 20 K-val többet kapjon, mint az előző évben, ha összesen 9800 K-t kapott?

Geometriából: Berlin az északi szélesség 52°30'16" és a keleti hosszúság 13°23'43" alatt fekszik. Bombay pedig az északi szélesség 18°56'12" és a keleti hosszúság 2°57"24" alatt. Milyen messze vannak egymástól?

Az írásbeli alapján mindkettő szóbelire bocsáttatott s az egyik (Rimóci Sándor) jól, a másik (Kovácsi Pál) érettnek nyilvánittatott.

2. Ugyanekkor *javító* érettségi vizsgálatot tettek: magyarból

Osváth Márton, Tarcsafalvi Kálmán; mennyiségtanból Mózes Elemér, mindhárman elégséges eredménnyel.

3. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak sürgőnyileg adott engedélye alapján írásbeli mellőzésével csupán szóbeli érettségit tett dec. 11-én Dombi Béla. aki orosz fogságból tért haza. Érettnek nyilváníttatott.

4. Ugyancsak a V. K. M. úrnak sürgönyileg adott engedélye alapján írásbeli mellőzésével csak szóbeli vizsgálatot tett febr. 11-én Murvai Árpád, aki 1914 őszén a VIII.-ból állt be katonának s most szerelt le. Mindenből elégséges eredménnyel érettnek nyilváníttatott.

5. A rendes évvégi vizsgálatokon (írásbeli V. 26., 28., 29., szóbeli VI. 16—18.) elnök volt Kozma Ferenc; vizsg. biztosok: Br. Petrichevich-Horváth Kálmán és dr. Árkossy Gyula. A vizsgálatra 17 nyilvános fiú és 8 leány magántanuló jelentkezett; továbbá kiegészítőre latinból 1, görögből érettségire 11. Írásbeli tételek:

Magyarból: Erdély s benne a székelység szerepe és jelentősége íróiban és irodalmában.

Latinból: Sall. Bell. Jug. 97 c, 4. és 5. p. 98 c. 1. és 2. pontja.

Mennyiségtanból: Algebrából: Valamely pénzintézet $4^1/_2\%$-os záloglevelekben nyujtott kölcsöneért $3^1/_4\%$-os félévi utólagos annuitást szed, melyből számít $2^1/_4\%$-ot kamatra, $^1/_2\%$-ot törlesztésre és $^1/_2\%$-ot jutalékra. Készítsük el a törlesztőterv első három sorát, ha a kölcsönösszeg 500.000 K.

Geometriából: Egy forrás, mely óránként 82 Hl vizet ad, hengeres medencébe folyik, melynek átmérője 7·5 m.; míly magas az a medence, mely 5 óra alatt telik meg?

Az írásbeli vizsgálat eredménye alapján mindnyájan szóbelire bocsáttattak.

Jelesen érettek: Balázs Ferenc, Darvas Ödön, Kappel Mihály, Klärmann Malvin, László Gábor, Trnovszky Stella.

Jól érettek: Máthé Zsigmond, Singer József, Ürmössy Gábor, Vajda Péter, Heller Irén.

Érettek: Baconi Géza, Erdős László, Graef Ferenc, Nussbaum Jenő, Mayer László, Perián Aurél, Sükösd András, Horatsik Anna, Oláh Róza, Voda Gabriella.

2 hó mulva teendő javító vizsgálatra utasittattak: Magyari Lőrinc (fiz.), Tokay István (tört.), Nuszbächer Sára (magy.), Puskás Irma (menny.).

A kiegészítőre jelentkezett egy tanuló latinból jó, görögből 5 jeles, 3 jó, 3 elégséges eredménnyel vizsgázott.

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán főgondnok úr 200 K-t adott egy jelesen érett tanuló jutalmazására. E jutalmat a báró úr intencióinak megfelelően a bizottság Balázs Ferencnek ítélte oda.

IX. FEJEZET.

Ösztöndíjak, segélyezés, jutalmak, pályadíjak.

Ösztöndíjak.

a) Saját ösztöndíj-alapjainkból.

Konviktusi ösztödíjak:

Konviktusi kedvezményt adtunk: 2 papnövendéknek *à* 600 = 1200 K, 5-nek *à* 240 = 1200 4 gimn. tanulónak *à* 600 = 2400 K, 13 gimn. tanulónak *à* 400 = 5200 K, 3 g. t.-nak *à* 300 = 900 K, 46 g. t.-nak *à* 200 = 9200 K, 5 g. t.-nak *à* 100 = 500 K. A konv. kedvezmények értéke 20600 K.

Másféle ösztöndíjak:

1. *Özv. Ferencz Albertné*, szül. *Cs. Sebes Lujza alapitvány* (511.39)[1] 14 K évi kamatát nem lehetett kiadni.

2. *Br. Győrffy Rózália alapitványának* (20520·—) kamatait nyerte Végh József IV. g. o. és Molnár Miklós VII. g. o. t. Értéke 800 K.

3. *Berde-családi ösztöndíjat* (69943·11) kapott laborfalvi Berde Gábor 4. elemi o. t. 800 K értékben.

4. *A milleniumi találkozók alapjából* (594·56) 27 K ösztöndíjat egyenlően megosztva nyernek: Vajda Péter VIII., Vajda Ákos V. o. t.

5. *Ifj. Hadházy József emlékalapból* (737·21) 20 K ösztöndíjat kap Kelemen István III. o. t.

6. *Dr. Nagy Károly emlékalapítvány* (2838·32) 80 K kamatját Pálffy Ferenc VII. o. t. kapja.

7. *Az 1887-ben végzett osztálytársak alapitványából* (1013·50)

[1] Az alapítványok után zárójelben következő összeg az alapítványnak 1918. évi dec. 31. tőkéjét jelenti.

45 K ösztöndíjat kapnak egyenlően megosztva: Máté Kálmán IV., Gál Gyula VI., Gál Endre I., Rosenberger Lajos III. o. t.

8. *Az 1888-ban végzett osztálytársak alapítványából* (527·63) 9—9 K ösztöndíjat kapnak László Levente II. és Árpád I. o. t.

9. *Az 1889-ben végzett osztálytársak alapítványából* (1200·62) 30 K ösztöndíjat kap Gspann Károly VI. o. t.

10. *Id. Szentpétery nemes János alapítvány* (840·35) 20 K kamatját kapják (most először adatik ki) segélyül Gelei Endre IV., Nagy Albert VI. o. tordai illetőségű tanulók.

11. *Az 1916/17. évi IV. o. hadikölcsön-alapítvány* 6 K kamatját (most adatik ki először) nyeri Pálffi Antal VI. o. t.

12. *Seresler Anna és Iibáid József alapítványból* (17489·30) (előbbi tőkéjét a kökösi unitárius egyházközség kezeli) segélyt kapnak: Kilyéni Sándor III. 100, Sigmond Ferenc VI. 244 K-t; Csegezy Andor, Fekete Miklós, Ürmösi Károly I., Ferenczi Gabor, Gönczi Miklós, Rázmán Mór, Székely László II., Fülöp József, Patik Tamás III., Ekárt Andor, Gelei Endre, Máté Kálmán, Szentpály Kálmán IV. o. t. 50—50 K-t; Kerekes Ernő, Létai István, Magyari Károly, Móricz András V., Ferenczi Sándor, Fülöp Zoltán, Kiss Jenő, Pálffi Antal, Székely Ferenc, Ürmösi Jenő VI., Ajtay László, Gelei Gyula VII. 77—77 K-t, Máté Zsigmond VIII. o. t. 83 K-t; összesen (1771+230) 2001 K.

13. *A II. g. o.* adományából 12 K segélyt kap Rázmán Mór II. o. t.

14. *Baczoni Géza úr* adományából 6—6 K segélyt kapnak: Balázs Béla, Bázsa József, Kovács Jenő, Pap Károly, Sztupjár Andor I. o. t.

b) Az iskolához kötött, nem saját ösztöndíj-alapokból.

1. *Erdélyi Kincstári ösztöndíjat* kaptak fejenként évi 120 K értékben: Gelei Gyula VII., Kerekes Ernő V. és Fülöp József III. o. t., összesen 360 K értékben.

Segélyezés.

Iskolai díjakban elengedtünk 106 t.-nak 4718 K-t, könyvtári díjban 22 t.-nak 44 K-t. Felsőbb osztályosok alsóbbak tanításáért kaptak 26-an 6200 K-t.

Jutalmak.

Az évzáró ünnepélyen, junius 6-án, a következő jutalmakat osztottuk ki:

1. *Gyöngyössy István VII. o. t. alapjából* (638·98) 30 K jutalmat nyer Péter Ferenc VII. o. t.

2. *A Fehér Márton szépírási alapból* (634.62) *a)* 4 K jutalmat nyer Székely Ferenc VI., 2 K-t Gönczi Miklós II. o. t.

b) A volt tordai gimnázium ugyanilyen célú és rendeltetésű alapjából 2 K-t nyert Almási András I. o. t.

3. *Ilosvay Lajos alapítványa* (237·83) kamatja az idén nem adható ki.

4. *A Magyary Árpád alapból* (407·90) a kamat nem adható ki, mert márc. 15-én nem volt szabad iskolai ünnepélyt tartani.

5. *Gmehling Richard emlékalapítvány* (1450·—) 15 K kamatját (most lép életbe) jutalmul kapja Máté Kálmán IV. o. t.

6. *Batiz Dénes alapból* (109·42) 4 K jutalmat kap (most lép életbe) Székely László II. o. t.

7. *A Pap Mózes erénydijalapítvány* (234·41) 8 K kamatját az internátusban tanusított jó magaviseleteért Czupor András VII. o. t. kapta.

8. *A Peielle István alapítványból* (3269·02), valamint a *költségvetésben jutalmazására kiutalt összegből* 10—10 K jutalmat kapnak a következő tanulók: Balázs Béla I., Bottlik István, Filep Andor, Wollheimer Pál, Wollheimer Ferenc, Gönci Miklós, Komjátszegi Géza II., Márton Ernő, Ekárt Andor, Pethő István IV., Botár István, Jakab Géza V., Gergely Pál VII., Darvas Ödön, Kappel Mihály, Ürmössy Gábor VIII. o. t. Összesen 160 K.

9. *Rázmán Mózes emlékalap* (261·67) 10 K kamatját kapja Rázmán Mór II. o. t.

10. *Sipos Gábor-alap* (150·94) 5 K kamatját évközben készített legjobb magyar dolgozataiért nyeri László Gábor VIII. o. t.

11. A *Kövendi Szász Gergelyné alap* (569·56) 10 K kamatját az önképzőkörben felolvasott legjobb dolgozatáért nyeri Balázs Ferenc VIII. o. t.

12. *Az 1866-ban végzett osztálytársak alapjából* (483·20) 20 K jutalmat nyer Kiss Jenő VI. o. t.

13. *Az 1875-ben végzett osztálytársak alapítványának* (595·90) 25 K kamatját nyeri Balázs Ferenc VIII. o. t.

14. *Az 1878—79-ben végzett osztálytársak alapítványának* (1744·12) 72 K kamatját jutalmul nyeri az ifjúság ítélete alapján Balázs Ferenc VIII. o. t. az oráción tartott legjobb beszédért.

15. *Az 1884-ben végzett osztálytársak alapítványából* (857·64) 35 K jutalmat kap Gergely Pál VII. o. t. az Apolló-Körben tanusított jó igyekezet és előmenetelért.

16. *1915—16. évi II. o. hadikölcsön alapítványából* 6 K jutalmat nyer az osztálytársak ítélete alapján Móricz András V. o. t.

17. *A Lászlócky Péter* (10), *Mikó Imre* (15), *Farkas Sándor-Kovács Róza* (3), *Ferencz József- Péterfi Zsigmond* (40), *Szentgericei Iszlai József* (35), *Kilyéni Ferencz Károly alapból* (25), *Keresztesi* Dénesl elkész (50), *Kovács* Kálmán (10) és dr. *Ferencz* József jogtanácsos (50) úr adományából 10—10 K jutalmat kapnak a következő színjeles osztályzatú tanulók: Deutsch Gábor, Fekete Miklós, Gál Endre, Pop Mircea, Ürmösi Károly I., Hidegh László, Pop Gyula, Valkó László II., Kolunbán Mózes, Rosenberger Lajos III., Engel Pál, Rosmann Adolf, Végh József IV., László Jenő, Vajda Ákos V., László Gábor VIII. o. t.; továbbá egy jóval a következők: Márton Miklós, Pálffi Zoltán II., Patik Tamás III., Szentpáli Kálmán IV., Létai István, Wollheimer József, Jakab Géza V. o. t., összesen 230 K.

18. *Báró Petrichevich Horváth Kálmán* főgondnok úr adományából rendelkezése szerint 10—10 K jutalmat kapnak Móric András, Ürmössy Károly V., 20—20 K-át Kiss Jenő, Pálffi Antal IV., Fertig Gyula, Péter Ferenc VII. o. t.

19. *Mayer Majer* úr adományából 100—100 K jutalmat kapnak az adományozó rendelkezése értelmében Balázs Ferenc és Máthé Zsigmond VIII. o. t.

20. *Dr. Borsai Áron* orvos úr adományából 50 K jutalmat nyer Kerekes Ernő V. o. t.

21. *Molnár Jakab* úr adományából 20—20 K jutalmat nyernek: Rázmán Mór, Székely László II., Fülöp József, Patik Tamás III. és Létai István V. o. t.

22. *Gálffy Zsigmond* tanár adományából 10—10 K jutalmat nyertek: Ürmössy Károly és Vajda Ákos V. o. t., mint a kik az ókori történelemben és a görögnyelvtanban legjobb előmenetelt mutattak.

23. *Dr. Lang Frigyes* tanár adományából 10—10 K jutalmat

nyernek: Vajda Ákos és Botár István, előbbi mint legjobb magyar stiliszta, utóbbi mint legjobb német grammatikus az V. o.-ban.

24. *Dr. Borbély István* tanár adományából 20 K jutalmat nyer Ajtay László VII. o. t., aki erkölcstanból legjobb előmenetelt tanusította.

25. *Palffi Márton* tanár adományából 10—10 K jutalmat nyernek: Fülöp József, Kolumbán Mózes és Patik Tamás III. o. t., akik év folyamán legjobb magyar dolgozatokat készitettek.

26. *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület* adományából a háborus levelek és levelező-lapok gyüjtésében elért szép eredményért jutalmul egy-egy könyvet kapnak Kiss Jenő VI., Kilyéni Sándor III. oszt. t.

Pályadíjak.

a) *Alapítványokból:*

1. *Bulyovszkyné, Szilágyi Lilla alapítvány* (2551·67) 40 K kamatjára irni kellett az alapítólevél értelmében egy szavalásra alkalmas hazafias tárgyú költeményt. Érkezett 6 pályamunka, amelyek közül *Karthago romjain* cimű érdemes a jutalomra. Szerzője Jakab Géza V. o. t. Dicséretet érdemel a „Májusi ének" c., szerzője Jakab Géza. *Ugyanez alapítvány* másik részéből 10 K jutalmat nyer Erdős László VIII. g. o. t. a „Remény"-ben megjelent legjobb költeménye jutalmául.

2. *A Kovács János emlékalapból* (1520·87) 40 K tűztünk ki e tételre: Valamelyik XVIII. századbeli unitárius főgondnok, jóltevő vagy tanár élete és működése. Pályamunka nem érkezett.

3. *A Kovácsi Antal alapból* (1751·12) 50 K tűztünk ki latin pályázati irásbeli vizsgálaton legjobb dolgozatot készitő tanuló jutalmazására. Jelentkeztek: Darvas Ödön, László Gyula, Kappel Mihály VIII., Gergely Pál, Fertig Gyula, Grünwald Ernő, Orosz Ferenc VII., Kiss Jenő, Nagy Albert, Pálffi Antal, Ürmösi Jenő VI. o. t. A jutalmat egészben Fertig Gyula VII. o. t. kapja.

4. *A Kriza János alapból* (1034·99) 40 K-át tűztünk ki népköltési gyüjtemények jutalmazására. Érkezett 2 gyüjtemény. 40 K jutalmat nyer: Balázs Ferenc VIII., és az önképzőkör alapjából 10 K-t Kiss Jenő VI. o. t.

5. *A dr. Nyiredy Géza nevére tett alapítvány* (294.78) kamatjából 10 K jutalmat tüztünk ki e tételre: A műtrágyák fajai,

előállításuk módja, a természetes trágyák keletkezése, mindkettőnek gazdasági jelentősége. Pályamunka most sem érkezett.

6. *A Paget Olivér alap* (24336·99) terhére 350 K-t hirdettünk ki az angol nyelvből pályázati versenyen résztvevők jutalmazására. A pályázatra az 50 K jutalomra jelentkeztek Máté Sándor, Pataki András I. teol., Péter Ferenc VII. o. t. Mind a három pályázó nyer 50—50 K jutalmat.

7. *A Pap Sándorné alapból* (442·15) 15 korona pályadíj volt kitüzve egy beköszöntő egyházi beszéd jutalmazására. Pályamunka most sem érkezett.

8. *A Remény alapból* (2452·17) 100 K-t tűztünk ki e tételre: A kor eszméi Eötvös regényeiben. Egy pályamunka érkezett, amely a jutalomra érdemes. Szerzője: Balázs Ferenc VIII. o. t.

b) *Egyesek adományából:*

1. *Dr. Tompa János* egészségtan-tanár és isk. orvos 30 K jutalmat tűzött ki e pályatételre: A munka befolyása az ember egészségére. Egy pályamunka érkezett, amely azonban a jutalomra nem érdemes.

Összegezés.

1. *Ösztöndíjak.*

Saját ösztöndíj-alapjainkból:

Konviktusi ösztöndíjak 71 gimn. tanulónak	18200·—
Másféle ösztöndíjak	3889·—
Az iskolához kötött nem saját ösztöndíj alapból . .	360·—
összesen . .	22449·—

2. *Segélyezés.*

Iskolai segélyekben: könyvtári díjban 22 tanulónak .	44·—
Isk. díjakból elengedés 106 tanulónak	4718·—
Alsóbb osztályosok tanitásáért 26 tanulónak	6200·—
összesen . .	10962·—

3. *Jutalmak.*

57 tanulónak	1178·—

4. *Pályadíjak.*

8 tanulónak	400·—
1—4. pontok alatt felsorolt segélyezések összege . .	34989·—

X. FEJEZET.

Tudnivalók a jövő iskolai évre.

(Ha e tekintetben a nyár folyamán valami változás áll be, kellő időben értesítést fogunk küldeni.)

1. *Beiratás ideje.* A jövő 1919 - 20. tanévre a tanulók fölvétele szeptember hó 3—6. napjain d. e. 8—12, d. u. 3 - 5 óráig fog eszközöltetni. A tanév megnyitása szeptember hó 8-án délelőtt 8 órakor lesz. A konviktusi élelmezés 8-án fog kezdődni.

2. *Vizsgálatok.* A javító-, pótló- és felvételi vizsgálatok szeptember 1—2-án tartatnak meg. *A folyamodványokat javítóvizsgálati engedélyért julius hó 25-ig az igazgatósághoz kell benyujtani.*

3. *Felvétel.* Beiratkozáskor be kell adni az előző évi iskolai bizonyitványon kivül a születési és hímlőoltási, 12 évnél idősebb tanulóknál az újraoltási bizonyitványt.

A felvételre a tanulók előbb az igazgatónál, azután az osztályfőnöknél jelentkeznek, aki a beiratáshoz tartozó egyéb teendőket végzi.

4. *Internátus.* Azok a tanulók és egyetemi hallgatók, akik az intézetben bennlakást óhajtanak nyerni, ez óhajukat *julius 25-ig az igazgatónál irásban jelentsék be.* A bennlakó tanulók kötelesek a legszükségesebb ágy- és fehérneműt magukkal hozni, t. i. szalmazsákot, ágytakarót, legalább 2 rend ágyneműt, 6 inget, 6 lábravalót, 2 hálóinget, 6 zsebkendőt, 6 pár harisnyát, 3 törülközőt, továbbá téli és nyári ünneplő és viselő felsőruhákat.

5. *Díjak.*

a) *Az elemi iskolában:*

Fizető	Új	Szeptemberben fizetendő	Február 1-én fizetendő	Régi	Szeptemberben fizetendő	Február 1-én fizetendő
Unitárius bennlakó	28·—	16·—	12·—	26·40	14·40	12·—
Nem unitárius bennlakó	38·—	21·—	17·—	36·40	19·40	17·—

Segélyező-alap javára minden unitárius tanuló legalább 1 K-t, nem unitárius 2 K-t fizet.

b) *A főgimnáziumban:*

A tanuló	Osztály	Uj	I. részlet (Szept.)	II. részlet (Február)	Régi	I. részlet (Szept.)	II. részlet (Február)
Unitárius bennlakó	I—V.	149	85	64	147	83	64
„ „	VI—VIII.	152	86	66	150	84	66
„ künnlakó	I—V.	123	71	52	121	69	52
„ „	VI—VIII.	126	72	54	124	70	54
Nem unit. bennlakó	I—V.	233	129	104	229	125	104
„ „ „	VI—VIII.	236	130	106	232	126	106
„ „ künnlakó	I—V.	185	103	82	181	99	82
„ „ „	VI—VIII.	188	104	84	184	100	84
Unitárius belső ember bennlakó gyermeke	I—V.	69	45	24	67	43	24
„ „ „ „	VI—VIII.	72	46	26	70	44	26
Unitárius belső ember künnlakó gyermeke	I—V.	43	31	12	41	29	12
„ „ „	VI—VIII.	46	32	14	44	30	14
Magántanulók:							
Unitárius	—	114			110	—	—
„ belső ember gyermeke	—	34	—	—	30	—	—
Nem unitárius		164	—	—	160	—	—

6. *Konviktus.* Bennlakó tanuló a konviktusnak kötelezett tagja. Ez alól felmentést csak hitelesen megokolt esetben adhat az igazgatóság írásbeli folyamodásra.

A konviktusba való felvételért a folyamodványt *szintén julius hó 25-ig kell az igazgatósághoz benyújtani.* Az egész díjas helyért folyamodók iskolai bizonyítványukat, az egész vagy részkedvezményért folyamodók pedig iskolai és szegénységi bizonyítványt, családi kimutatást és szülőik hatóságilag hitelesített adókönyvi kivonatát csatolják. Minden folyamodó köteles a következő szülői nyilatkozatot mellékelni:

Szülői nyilatkozat.

Alulirott elismerem, hogy ..... nevű fiam (gyámfiam) az én tudtommal és beleegyezésemmel lép az 19.... tanévre a kolozsvári unitárius kollégium konviktusába. Kijelentem, hogy ez intézmény szervezetét és szabályait ismerem és

annak díjait a szabályzatban meghatározott időpontban megfizetem.

(Lakóhely és kelet.)

A szülő vagy gyám aláírása.

(Tanuk.)

Az élelmezés díja unitárius vallású elemi, gimnáziumi, teol. akadémiai és egyetemi tanulóknak 1200 K, más vallásúaknak 1800 K. Ezenkívül valláskülönbség nélkül minden tanulónak kivétel nélkül 4 kg. zsir és 100 kg. búzaliszt. Terítékdíj vallás különbség nélkül 10 K. Az igazgatóság a díjakat évközben is a szükség szerint megváltoztathatja. A díj öt egyenlő részletben előre fizetendő; az 1. részlet a beiratáskor, a 2. nov. 1—5., a 3. jan. 1—5., a 4. márc. 1—5 és az 5. május 1—5. napjain. Ezenkivül a terítékdíj, amely alól fölmentésnek helye nincs, a beiratáskor egy összegben.

A díjak a szabályszerű iskolai szünetekre nem terjednek ki. A szüneti élelmezés díja naponként 4 kor. Az élelmezés reggeliből, ebédből és vacsorából áll.

Szegénysorsú, jó előmenetelű és jó magaviseletű tanulók kérésükre a konviktusban a rendelkezésére álló alapítványok terhére kedvezményben részesülhetnek.

A kedvezményt a tanuló évközben is elveszítheti, ha elégtelen osztályzatot kap, vagy kevésbbé szabályszerű magaviseletet tanusit.

Aki folyamodványát kellő időben be nem nyújtja, az kedvezményre egyáltalában nem számithat: felvételre is csak abban az esetben, ha a létszám megengedi.

Kellően föl nem szerelt folyamodványokat nem veszünk tekintetbe.

Kérjük a szülőket, hogy mindenféle iskolai díjat egyenesen az igazgatóság vagy konviktusi gondnok címére küldjenek.

III. rész.

Elemi iskola.

A tanítás ez évben is helybeli egyházközségünk leányiskolájában folyt. Közös helyiség használata miatt hetenkint csak három délelőtt és három délután tudtunk tanítani. Ilyen beosztás mellett értékesebb munkát csak a három délelőttől várhattunk.

Kedvezőtlen helyzetünket még fokozta az, hogy a városi hatóság okt. 4-én spanyol járvány miatt iskolánkat 2 hóra bezárta. Ezzel a hosszú szünettel a félnapos beosztás miatt tanítási időnk annyira megnyirbálodott, hogy akarva, nem akarva Brassai bácsi módszerét kellett követnünk. Tanítási anyagunkat redukáltuk, ami *keveset* tanítottunk, azt igyekeztünk *lassan* és *jól* elvégezni.

A vallás- és közoktatásügyi miniszternek a „több termelés“ érdekében kiadott rendeletét figyelembe vettük. Gyakorló terület hiánya miatt azonban csak az elméleti részre szóritkozhattunk. A gazdasági ismereteket heti 1 órán tanítottuk.

A tanulók szep. 4—6. napjaiban iratkoztak be. A tanévet szept. 7-én nyitottuk meg s junius 14-én zártuk be.

A helyettesítést év elejétől. febr. 15-ig Nagy Józsefné, Szász Emma s ezen időtől az év végéig Piskolty Gyula bányabükki menekült áll. tanító végezte.

Tanításunkat dr. Gál Kelemen igazgató jan. 8-án és jun. 7-én meghallgatta. A tanulók dolgozatait átvizsgálta. A szokásos iskolai ünnepeket a mostani politikai viszonyok miatt nem tudtuk megtartani.

Főtisztelendő püspök úr 200 K. adott át, mint az „Erdélyi gyermekekért alakult egyesület“ adományát, hogy azzal 8 szegénysorsú, lehetőleg hadiárvát segélyezzünk. Ebből kaptak 25-25 K-át Kira Miklós, Nagy Jenő I. oszt., Székely Dénes II. oszt., Kriza Sándor III. oszt, Székely János, Bázsa Zoltán, Istvánffy Sándor, Barabás László IV. oszt. tanulók.

„*Segélyző alapunk vagyona*,“ melyet a mult iskolai évben

létesítettünk, betétben 730·20 K. és 500 K. névértékű hadiköl-csön kötvény.

Nagy kár érte iskolánkat a forradalom alkalmával, mert a katonák könyvtárunkat, felszerelésünket szétszórták, megsemmisítették. A 20 év óta szorgalmasan gyűjtött felszerelésünk helyett most másról kell gondoskodnunk.

Első osztály. Tanító: *Piskolty Gyula.*

Bedő Ferenc, Bányai Károly ref., Graef Pál r. kath. Gebefügi István ref., Horváth László izr., Illés Lajos g. kath., Karácsonyi Béla r. kath., Kira Miklós, Komáromi Béla, László Ferenc ref., Mocsán Aurél g. kath., Nagy Jenő, Pálffi Zoltán, Plosca János g. kel., Péter Géza, Rosenfeld József izr., Sinai Sándor ref. Sumi Béla r. kath., Vajda Gyula, Piskolti Béla ref., *Magántanuló:* Losonczy Ernő ref., *Kimaradtak*: Antal Zoltán, Nagy Albert ref. Peller István izr., Péter Pál ref.

Második osztály. Tanító: *Piskolty Gyula.*

Baga István ref., Bázsa Sándor, Csongvay Géza, Daly János r. k., Dávid Zoltán izr., Dézsi Mihály, Erdős Ferenc, Ferenczi Ferenc, Ferkő Ferenc, Gál Jenő, Hild Dezső izr., Hickl Rezső, Iszlai Ferenc, Karácsonyi László r. k., Koronka Kálmán, Kurzberg Sándor izr., Lovász Ferenc ref., Molnár László r. k., Mikó György r. k., Nagy Károly, Nagy József, Pikéti Árpád r. k. Gyalui Rosenberger László izr., Székely Dénes, Székely Károly, *Magántanuló*: Kelemen Erzsébe, ref., *Kimaradt*: Lukács Pál r. k.

Harmadik osztály. Tanító: *Nagy József.*

Bogosi József, Borbély Zoltán ref., Braun Sándor izr., Csorba Béla ref., Fülöp Béla, Gácsér József r. kath., Gál Ernő ref., Hegedüs Endre izr., Iszlai István, Jakab Sándor izr., Krémer Ernő r. kath., Kiss Vilmos ref., Kriza Sándor, Moldován József g. kath., Mocsán János g. kath., Nanovszki Károly, Péter László, Piskolti Ernő ref., Puskáriu Emil g. kel., Gyalui Rosenberger Béla izr., Rosenberger János izr., Rosenberger Zoltán izr., Robáczky Tibor r. k., Senkálszky László r. k., Szász Béni ref. Ullmann József. *Magántanuló*: Mikó Imre. *Kimaradtak:* Antal Tibor, Oláh György izr., Perián Liviusz g. kel.

Negyedik osztály. Tanító: *Nagy József.*

Barabás László, Balázs Ferenc ref., Bázsa Zoltán, L. Berde Gábor, Budai Árpád, Fekete László, Istvánffy Sándor, Jánky Sándor, Káhán Frigyes izr., Kelemen János, Kovács Gyula, Kőmüves László, Lengyel László ref., Miklós Ferenc, Pap Zsigmond, Puskáriu Leontin g. kel., Rázsó Szabolcs ref., Sala Árpád ref., Szathmári János, Székely János, Tamás László ref., Várterész Aladár r. kath., Weisz Gyula izr. *Magántanuló:* Rázsó Ferenc, ref. *Kimaradt:* Oláh László izr.

A tanulók statisztikája.

1. A nyilvános és magántanulók száma az isk. év végén: 100.
2. A tanulók száma az év végén, a szülők lakhelye szerint:
a) Helybeli: 99.
b) Kolozsmegyei: 1.
3. Tanévvégi létszám osztályok szerint:
1. oszt. = 21, 2. oszt. = 26, 3. oszt. = 29, 4. oszt. = 24.
4. Tanévvégi létszám osztályonként felekezetek szerint részletezve:

								g. kel.	= 1.
1. oszt.	unitárius	= 7,	ref.	= 6,	r. kath.	= 3,	izr.	= 2, g. kath.	= 2.
2. oszt.	„	= 14,	„	= 3,	„	= 5,	„	= 4, „	= 0.
								g. kel.	= 1.
3. oszt.	„	= 10,	„	= 5,	„	= 5,	„	= 6, g. kath.	= 2.
4. oszt.	„	= 14,	„	= 6,	„	= 1,	„	= 2, g. kel.	= 1.

5. A tanulók anyanyelve szerint magyar: 96, román 4.
6. Az iskolába beírt nyilvános és magántanulók számának alakulása az év folyamán:
a) Nyilvános tanulónak iskolai év elején beiratkozott: 100, iskolai év közben: 4, magántanulónak 5. Összesen: 109.
b) Iskolai év folyamán más iskolába ment át, vagy magántanuló lett: 9.
c) Az év végéig ebbe az iskolába járt: 100.
d) Az összes taneszközökkel birt: 100.
Az igazoltan mulasztott órák száma: 1855.
7. Ifjusági könyvtár a forradalom alkalmával megsemmisült. Értéke a 356 darabnak: 1236 K.

TARTALOM.

Dr. Á. Kiss Ernő 1886—1918. 3

I. RÉSZ.

Teológiai akadémia 4

II. RÉSZ.

Főgimnázium 15
I. fejezet. Adatok az 1918—19-ik év történetéhez 15
II. „ Tanári testület 23
III. „ Kollégiumi könyvtár 26
IV. „ Szertárak 26
V. „ Ifjusági egyesületek és alapok 26
VI. „ A tanulók névsora és ált. osztályozása 30
VII. „ A tanulók statisztikája 35
VIII. „ Érettségi vizsgálatok 39
IX. „ Ösztöndíjak, segélyezés, jutalmak, pályadíjak 41
X. „ Tudnivalók a jövő iskolai évre 47

III. RESZ.

Elemi iskola 50